

**IZVJEŠTAJ O RADU
FEDERALNOG ZAVODA ZA ZAPOSŁJAVANJE
ZA 2009. GODINU**

Sarajevo, marta/ožujka 2010. godine

SADRŽAJ

UVOD	3
1. STANJE I TENDENCIJE U OBLASTI RADA I ZAPOŠLJAVANJA	3
1.1. Zaposlenost.....	3
1.2. Nezaposlenost.....	4
1.3. Nezaposlenost po kantonima	5
1.4. Učešće žena u registriranoj nezaposlenosti.....	6
1.5. Kvalifikaciona struktura evidentiranih nezaposlenih.....	6
1.6. Promjene u evidenciji nezaposlenih	7
1.7. Tražnja radne snage	8
1.8. Zapošljavanje lica sa evidencije službi za zapošljavanje.....	9
2. MATERIJALNA I SOCIJALNA SIGURNOST ZA VRIJEME NEZAPOSLENOSTI.....	9
2.1. Novčana naknada	9
2.2. Zdravstveno osiguranje.....	9
2.3. Penzijsko i invalidsko osiguranje	10
2.4. Rješavanje u drugostepenom postupku	10
2.5. Uplata nedostajućih sredstava kantonalnim službama za zapošljavanje	11
2.6. Novčana naknada po Zakonu o pravima demobiliziranih branilaca i članova njihovih porodica ...	11
2.7. Program mjera za socijalno zbrinjavanje zaposlenika koji su u procesu stečaja, likvidacije, restrukturiranja i privatizacije poduzeća ostali ili ostaju bez posla.....	12
2.8. Primjena međunarodnih sporazuma/ugovora o socijalnom osiguranju.....	13
3. AKTIVNA POLITIKA ZAPOŠLJAVANJA.....	13
3.1. Programi poticaja zapošljavanja u kantonalnim službama za zapošljavanje (sufinansiranje programa tržišta rada - dokvalifikacija, prekvalifikacija i podrška zapošljavanju određenih ciljnih grupa)	14
3.2. Program sufinansiranja mladih osoba bez radnog iskustva.....	16
3.3. Program samozapošljavanja i zapošljavanja povratnika.....	17
3.4. Program zapošljavanja i samozapošljavanja Roma.....	18
3.5. Drugi projekat podrške zapošljavanju (SESP).....	19
3.6. Program dugoročnih plasmana.....	20
3.7. Program aktivne politike zapošljavanja „Uspjet ću!“.....	21
3.8. Program zapošljavanja asistenata u visokoškolskim ustanovama i naučnoistraživačkim institucijama.....	22
3.9. Program sufinansiranja zapošljavanja osoba sa invaliditetom i drugih teže zapošljivih grupa nezaposlenih osoba	22
3.10. Podrška socioekonomskoj reintegraciji žrtava mina kroz kreiranje radnih mjesta u zajednicama sa značajnim stepenom manjinskog povratka	23
3.11. Sajmovi.....	23
3.12. Programi kantonalnih službi za zapošljavanje.....	23
3.13. Ferijalni rad studenata u Saveznoj Republici Njemačkoj	24
4. ZAPOŠLJAVANJE STRANIH DRŽAVLJANA	25
5. PROFESIONALNA ORIJENTACIJA I SELEKCIJA	27
6. JEDNODNEVNI INFORMATIVNI I DVODNEVNI MOTIVACIJSKI SEMINARI	28
7. AENEAS 2006 - IZGRADNJA KAPACITETA, INFORMIRANJE I PODIZANJE SVIJESTI U CILJU PROMOVIRANJA REGULARNIH MIGRACIJA U REGIONU ZAPADNOG BALKANA (MIGRACIONI SERVISNI CENTAR SARAJEVO)	29
8. ISPITIVANJE TRŽIŠTA RADA	30
9. AKTIVNOSTI NA UNAPREĐENJU RADA FEDERALNOG ZAVODA I KANTONALNIH SLUŽBI ZA ZAPOŠLJAVANJE	31
9.1. Centar za osposobljavanje stručnih radnika i za razvoj i implementaciju programa aktivne politike zapošljavanja («Papilot»).....	31
9.2. Jedinstveni sistem registracije, naplate i kontrole doprinosa	31
9.3. Uvođenje sistema upravljanja kvalitetom prema ISO 9001:2008.....	32
9.4. Objavljivanje oglasa za posao na internet stranici Federalnog zavoda	32
9.5. Program poticaja zapošljavanja stručnih saradnika u kantonalnim službama za zapošljavanje.....	33
10. INFORMACIONE TEHNOLOGIJE.....	33
11. UPRAVNI ODBOR	33
12. KOORDINACIJA RADA KANTONALNIH SLUŽBI ZA ZAPOŠLJAVANJE	34
13. INFORMIRANJE.....	35
14. SARADNJA SA DOMAĆIM I MEĐUNARODNIM INSTITUCIJAMA.....	36
ZAKLJUČNA ZAPAZANJA	38

UVOD

Federalni zavod za zapošljavanje, shodno odredbama člana 5. *Zakona o posredovanju u zapošljavanju i socijalnoj sigurnosti nezaposlenih osoba* („Službene novine Federacije BiH“, br. 55/00, 41/01, 22/05 i 9/08), između ostalog, nadležan je da:

- predlaže i prati realizaciju mjera za unapređenje zapošljavanja i socijalne sigurnosti nezaposlenih osoba
- usklađuje, koordinira i prati rad službi za zapošljavanje na provođenju utvrđene politike i mjera u oblasti zapošljavanja i socijalne sigurnosti nezaposlenih osoba iz nadležnosti Federacije BiH
- predlaže mjere za unapređenje zapošljavanja invalidnih osoba i njihovu profesionalnu rehabilitaciju i osigurava ispunjavanje uvjeta za njihovo zapošljavanje u suradnji sa službama za zapošljavanje
- pruža pomoć u realiziranju programa profesionalne orijentacije, obuke i prekvalifikacije za nezaposlene osobe i njihovo ponovno zapošljavanje na odgovarajućim poslovima
- objedinjuje i vodi zbirne evidencije u oblasti rada i zapošljavanja od interesa za Federaciju BiH i predlaže mjere i potrebna sredstva za razvoj i funkcioniranje jedinstvenog informacionog sistema u ovoj oblasti
- odobrava zapošljavanje stranih državljana i osoba bez državljanstva na prijedlog kantonalnih službi za zapošljavanje
- obavlja i druge poslove utvrđene zakonom, Statutom i aktima Federalnog zavoda i konvencijama i preporukama Međunarodne organizacije rada koje se odnose na oblast rada, zapošljavanja i socijalne politike.

U izvještajnom periodu, Federalni zavod je izvršavao obaveze utvrđene zakonskim i drugim propisima iz oblasti rada, zapošljavanja i socijalnog osiguranja, Statutom i Programom rada za 2009. godinu.

Budući da bez ekonomskog napretka nema otvaranja novih radnih mjesta, otežavajuću okolnost u provođenju programskih opredjeljenja Federalnog zavoda predstavlja globalna ekonomska kriza, čije posljedice direktno utiču na razvoj privrede i tržište rada u Federaciji Bosne i Hercegovine. U takvim okolnostima, Federalni zavod je svojim aktivnostima bio fokusiran na podršku u zapošljavanju teže zapošljivih grupa nezaposlenih osoba.

1. STANJE I TENDENCIJE U OBLASTI RADA I ZAPOŠLJAVANJA

Aktivnosti Federalnog zavoda i kantonalnih službi za zapošljavanje u 2009. godini bile su usmjerene na očuvanje dostignutog nivoa zaposlenosti i provođenje ukupnih mjera kojima se pospješuju i unapređuju uvjeti za zapošljavanje, posredovanje u zapošljavanju i materijalno-socijalna sigurnost nezaposlenih osoba za vrijeme nezaposlenosti.

1.1. Zaposlenost

U Federaciji Bosne i Hercegovine, prema podacima Federalnog zavoda za statistiku, u 2009. godini prosječno je bilo zaposleno 426.557 radnika, što je u odnosu na prosjek 2008. godine (430.745) *manje za 4.188 radnika, odnosno 0,99%*.¹

Podaci o broju zaposlenih odnose se na zaposlene koji imaju zasnovan radni odnos bez obzira na vrstu radnog odnosa i dužinu radnog vremena. U taj broj uključeni su zaposleni u poslovnim subjektima (pravna lica), zanatstvu i slobodnim profesijama, odbrani i policiji. Broj zaposlenih u 1991. godini na području koje je sada Federacija BiH iznosio je 631.020,

---

¹ Na evidenciji Federalnog zavoda za penzijsko i invalidsko osiguranje u decembru 2009. godine registrirano je 467.157 aktivnih osiguranika, odnosno za 19.909 manje nego u istom mjesecu 2008. godine

tako da je nivo zaposlenosti u 2009. godini (426.557) dostigao 67,60 % nivoa iz 1991. godine.

Prosječna stopa zaposlenosti² radno sposobnog stanovništva u Federaciji BiH u 2009. godini bila je 27,03%, a kreće se od 16,49%, u Unsko-sanskom kantonu, do 42,22%, u Kantonu Sarajevo. Prema Anketi o radnoj snazi u 2009. godini, koju je provela Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine, stope aktivnosti i zaposlenosti su iznosile 41,6% i 30,9% dok su u 2008. godini bile 42,4% i 31,8%. Stope su bile znatno više za muškarce nego za žene.

1.2. Nezaposlenost

Prosječan broj nezaposlenih u 2009. godini iznosio je 347.146 i u odnosu na prosjek 2008. godine (345.381) neznatno je veći, za 1.765 ili 0,51%.

Također, zabilježeno je povećanje nezaposlenosti u ljetnom periodu zbog prijava osoba po završetku školovanja.³

Prosječna stopa nezaposlenosti⁴ u Federaciji BiH u 2009. godini iznosila je 44,88% i ima blagu tendenciju rasta (0,38%) u odnosu na prethodnu godinu. Stopa nezaposlenosti u Federaciji BiH u 2009. godini, prema Anketi o radnoj snazi, bila je 25,7% (24,4% za muškarce i 27,9% za žene), što je za 0,7% više u odnosu na 2008. godinu⁵.

Još uvijek je sticanje prava na zdravstveno osiguranje i prava na novčanu naknadu po *Zakonu o pravima demobiliziranih branilaca i članova njihovih porodica* jedan od osnovnih razloga prijave na evidenciju nezaposlenih osoba. Izmještanjem administriranja zdravstvenog osiguranja iz oblasti zapošljavanja, kao što je to slučaj u zemljama regiona, smanjio bi se broj nezaposlenih, jer bi se na evidenciju nezaposlenih prijavljivale samo osobe koje aktivno traže posao.

Bez obzira na način iskazivanja stope nezaposlenosti, ona ukazuje na potrebu većeg angažiranja društva u cjelini, te svih institucija koje na bilo koji način imaju uticaja na rješavanje ovog problema. Ovakvo stanje zahtijeva reformu tržišta rada i prilagođavanje ovog dijela socijalnog sektora tržišnim uvjetima privređivanja.

U strukturnim obilježjima nezaposlenosti u Federaciji BiH nema bitnijih promjena u odnosu na prethodne godine. To se i dalje ogleda u:

- prosjeku vremena traženja posla od preko tri godine, a za lica dobi od 35 do 55 godina – i duže od pet godina
- velikom broju stručnih lica koja se nalaze na evidenciji nezaposlenih (216.667), od kojih 99.321 (45,84%) prvi put traže zaposlenje i
- velikom broju nestručnih lica koja se nalaze na evidenciji nezaposlenih (130.478).

---

² Stopa zaposlenosti je procenat učešća zaposlenih u ukupnom broju *radno sposobnog stanovništva* (u dobi 15-65 godina)

³ Srednju školu u školskoj 2008/2009. godini završilo je 27.603 učenika, a u 2008. godini na fakultetima i višim školama diplomiralo je 9.272 studenta

⁴ Stopa nezaposlenosti je procenat učešća nezaposlenih u ukupnom broju (zbiru) *zaposlenih i nezaposlenih* osoba. U nekim zemljama Evropske unije i zemljama regiona stopa nezaposlenosti stanovništva u dobi 15-74 godine u novembru 2009. godine bila je sljedeća: u SR Njemačkoj 7,5%, Austriji 5,4%, Holandiji 4,0%, Češkoj Republici 8,0%, Poljskoj 8,9%, Slovačkoj 13,6%, Rumuniji (septembar) 7,2%, Bugarskoj 7,9%, Sloveniji 6,8%, EU (27 zemalja) 9,6% i EU (15 zemalja) 9,6%. U SAD je 10,0%, a u Japanu (novembar) 5,2%. (Izvor: Eurostat)

⁵ Krajem maja 2009. godine u Bosni i Hercegovini je provedena Anketa o radnoj snazi na uzorku od 10.509 domaćinstava, od čega u Federaciji BiH 6.066, u Republici Srpskoj 3.443 i u Brčko distriktu BiH 1.000 domaćinstava

Rješavanje problema nezaposlenosti znatno je teže u slabije razvijenim područjima (regijama i kantonima) jer nedostaju mehanizmi veće podrške razvoju tih regija.

Tabela 1: Pregled osnovnih pokazatelja o nezaposlenosti u Federaciji BiH u 2009. godini

Pokazatelji	Jan	Feb	Mar	Apr	Maj	Jun	Jul	Aug	Sep	Okt	Nov	Dec
1. Broj zaposlenih	428.688	428.765	427.060	426.926	426.624	427.057	425.702	423.876	425.933	425.873	425.978	426.557
2. Lica koja traže zaposlenje - UKUPNO	342.174	343.402	343.317	343.451	341.911	344.025	347.701	350.410	350.772	351.444	352.563	354.577
2.1. Žene	176.673	177.163	177.219	177.483	176.803	177.875	179.679	181.197	180.933	181.275	181.725	181.992
3. Stručna lica	210.660	211.663	211.652	211.871	210.848	213.511	217.720	220.692	221.234	222.336	223.132	224.684
4. Nestručna lica	131.514	131.739	131.665	131.580	131.063	130.514	129.981	129.718	129.538	129.108	129.431	129.893
5. Lica koja traže zaposlenje prvi put	169.359	168.581	167.264	165.904	164.146	165.490	167.352	168.018	168.621	168.738	168.586	167.803
6. Prijavljeni na evidenciju u toku mjeseca	10.488	7.696	8.000	7.710	6.306	9.968	10.189	8.811	9.095	8.603	7.785	8.685
7. Zaposleni sa evidencije	3.459	3.155	4.269	3.911	4.374	4.121	3.349	2.845	5.160	3.822	3.465	3.097
8. Prekinut radni odnos	6.492	4.292	4.802	4.876	3833	3.890	4.674	4.510	3.712	3.860	3.881	4.611
9. Brisani sa evidencije u toku mjeseca	6.957	6.468	8.085	7.576	7.846	7.854	6.513	6.102	8.733	7.931	6.666	6.671
10. Prijave o potrebama za radnicima	1.218	1.242	1.464	1.489	1.505	1.410	1.223	1.187	1.807	1.350	1.171	1.052
11. Realizirane prijave u toku mjeseca	2.137	1.957	2.668	2.482	2.882	2.531	1.667	1.877	3.690	2.552	2.231	1.898
12. Korisnici novčane naknade	6.398	7.492	8.103	7.437	7.747	7.694	7.833	8.410	9.118	9.169	9.025	9.517
13. Korisnici zdravstvenog osiguranja	190.046	189.938	189.857	189.952	189.288	190.155	191.828	193.418	195.867	198.012	199.588	201.761
14. Demobilizirani branioци	75.959	75.837	75.586	75.131	74.639	74.189	73.874	73.596	73.039	72.635	72.575	72.864

1.3. Nezaposlenost po kantonima

Stanje nezaposlenosti po kantonima je sljedeće:

1. U Unsko-sanskom kantonu je evidentirano smanjenje broja nezaposlenih za 17 ili 0,05%. Izdvajaju se općine Velika Kladuša sa 443 i Cazin sa 309 manje nezaposlenih osoba, što je smanjenje za 6,34 % i 3,51% u odnosu na 2008. godinu.
2. Posavski kanton je zabilježio smanjenje nezaposlenosti za 2,66% u odnosu na 2008. godinu. Najveće smanjenje broja nezaposlenih je evidentirano u općini Domaljevac, i to za 121 ili 20,87%.
3. U Tuzlanskom kantonu je smanjen broj nezaposlenih za 129 ili 0,15%. Najveće smanjenje broja nezaposlenih zabilježeno je u Živinicama, za 308 ili 2,51%, i Sapni, za 196 ili 7,25%. Najveći porast je zabilježen u općini Lukavac, za 282 ili

3,03%, a povećan je broj nezaposlenih u općinama Gračanica, za 103 (1,30%), i Srebrenik, za 101 (1,45%).

4. U Zeničko-dobojskom kantonu zabilježen je veći broj nezaposlenih u odnosu na prosjek iz 2008. godine za 966 (1,54%). Najveći porast nezaposlenosti je evidentiran u općini Zenica, za 724 (3,59%), zatim u Kaknju za 459 (8,89%), te Visokom za 443 (6,94%).
5. U Bosansko-podrinjskom kantonu povećan je broj nezaposlenih za 65 (1,58%) u odnosu na 2008. godinu, a najveće povećanje je u općini Goražde, gdje je evidentirano više nezaposlenih za 55 (1,50%).
6. Srednjobosanski kanton je zabilježio smanjenje nezaposlenosti za 802 (2,22%). U općini Jajce broj nezaposlenih manji je za 402 (10,14%) i općini Travnik za 331 (4,55%), a povećan je broj nezaposlenih u općini Donji Vakuf za 115 (4,81%).
7. U Hercegovačko-neretvanskom kantonu je zabilježeno povećanje broja nezaposlenih za 125 (0,43%). U općini Stolac evidentirano je smanjenje broja nezaposlenih za 108 (4,68%), dok je u općini Jablanica povećan broj nezaposlenih za 129 (7,64%).
8. Zapadnohercegovački kanton je zabilježio povećanje nezaposlenosti za 277 (3,20%). Broj nezaposlenih veći je u općinama Posušje 158 (9,37%), Ljubuški 86 (4,11%) i Široki Brijeg za 44 (1,27%), a smanjen je u općini Grude za 10 (0,68%).
9. U Kantonu Sarajevo evidentirano je povećanje nezaposlenih za 1.686 ili 2,69%, i to u općinama Novi Grad za 459 (2,65%), Centar za 247 (3,63%), Novo Sarajevo za 684 (8,24%), Stari Grad za 235 (3,97%), Ilidža za 200 (1,99), dok je najmanji porast broja nezaposlenih zabilježen u općini Trnovo - za 9 (2,04%).
10. U Kantonu 10 (Livno) evidentirano je smanjenje broja nezaposlenih za 254 (2,95%), sa najvećim smanjenjem u općinama Tomislavgrad, za 178 (6,33)%, i Livno, za 131 (3,55%).

1.4. Učešće žena u registriranoj nezaposlenosti

Broj nezaposlenih žena u Federaciji BiH u 2009. godini iznosio je 179.168, što je više za 4.382 ili 2,51% u odnosu na prethodnu godinu.

Posmatrano po kantonima, evidentirano je povećanje broja nezaposlenih žena u svim kantonima osim u Posavskom, gdje je broj nezaposlenih žena manji za 30 (1,34%). Najveće povećanje zabilježeno je u Kantonu Sarajevo za 864 (2,24%), Unsko-sanskom za 777 (4,34%) i Zeničko-dobojskom za 757 (2,42%).

1.5. Kvalifikaciona struktura evidentiranih nezaposlenih

U odnosu na 2008. godinu, broj stručnih lica koja traže zaposlenje u Federaciji BiH u 2009. godini veći je za 6.826 ili 3,25%.

Posmatrano po stručnoj spremi, broj stručnih lica koja traže zaposlenje veći je u svim stepenima stručnosti izuzev više stručne spreme (VŠS), gdje je smanjen za 71 (1,55%), i visokokvalifikovanih (VKV) za 180 (7,34%). Povećan je broj nezaposlenih kvalifikovanih lica (KV) za 1.085 (0,91%), zatim sa srednjom stručnom spremom (SSS) za 3.561 (4,70%) i visokom stručnom spremom (VSS) za 2.431 (30,27%).

Broj nestručnih lica koja traže zaposlenje u Federaciji BiH u 2009. godini, u odnosu na 2008. godinu, manji je za 5.061 ili 3,73%.

Smanjen je broj nezaposlenih nekvalifikovanih lica (NKV) za 4.593 (3,73%), polukvalifikovanih (PKV) za 403 (3,59%) i lica sa nižom stručnom spremom (NSS) za 65 (6,51%).

Broj lica koja prvi put traže zaposlenje u Federaciji BiH u 2009. godini manji je za 9.911 ili 5,59% u odnosu na 2008. godinu.

Prosječan broj stručnih lica koja prvi put traže zaposlenje u 2009. godini, u odnosu na 2008. godinu, manji je za 4.841 ili 4,65%. Posmatrano po stručnoj spremi, kod stručnih lica koja prvi put traže zaposlenje, u odnosu na prethodnu godinu, porast je evidentiran kod VSS za 1.236 (28,10%), a najveće je smanjenje kod KV, za 4.496 (7,81%), i lica sa SSS, za 1.344 (3,36%).

1.6. Promjene u evidenciji nezaposlenih

U skladu sa Zakonom o posredovanju u zapošljavanju i socijalnoj sigurnosti nezaposlenih osoba i Pravilnikom o evidencijama u oblasti zapošljavanja, sa evidencije kantonalnih službi za zapošljavanje, po raznim osnovama, u 2009. godini u Federaciji BiH brisano je 87.402 lica (mjesečno 7.284). U odnosu na 2008. godinu, to je manje za 31,26%.

U istom periodu prijavljeno je 103.336 lica (mjesečno 8.611), što je u odnosu na prethodnu godinu više za 5,21%.

Tabela 2: Pregled osnovnih pokazatelja o promjenama na tržištu rada u Federaciji BiH u 2009. godini

Kanton	Broj ukupno novoprijavljenih osoba na evidenciju nezaposlenih	Broj osoba brisanih iz evidencije	Broj prijavljenih na evidenciju nezaposlenih po prestanku radnog odnosa	Razlozi prestanka radnog odnosa			Zaposleno sa evidencije	Broj zaposlenih, stanje: novembar 2009. godine (podaci Federalnog zavoda za statistiku)
				Stečaj, likvidacija, restrukturiranje, privatizacija	Tehnološki ili organizacioni višak	Ostalo (prestanak ugovora na određeno vrijeme, sporazumni raskid ugovora, povreda radne obaveze i sl.)		
1	2	3	4(5+6+7)	5	6	7	8	9
Unsko-sanski	12.285	9.713	5.789	242	2.619	2.928	3.831	32.582
Posavski	1.671	1.421	865	86	455	324	560	5.050
Tuzlanski	24.620	21.081	11.901	482	3.218	8.201	11.267	82.096
Zeničko-dobojski	20.395	16.235	10.869	702	5.478	4.689	6.565	70.539
Bosansko-podrinjski	1.092	1.025	475	17	148	310	571	4.941
Srednjobosanski	10.191	9.283	5.106	225	2.630	2.251	4.954	37.157
Hercegovačko-neretvanski	7.033	6.840	2.209	274	798	1.137	4.114	42.061
Zapadno-hercegovački	2.382	1.938	988	17	530	441	790	14.714
Kanton Sarajevo	21.682	17.858	14.435	50	6.512	7.873	11.462	118.905
Livanjski	1.985	2.008	796	125	313	358	913	9.828
UKUPNO	103.336	87.402	53.433	2.220	22.701	28.512	45.027	425.873⁶

⁶ Uključeno i 8.000 zaposlenih u Ministarstvu odbrane

I u 2009. godini na evidencijama nezaposlenih u Federaciji BiH najbrojnija su bila sljedeća zanimanja:

- III stepen (KV) – prodavač, automehaničar, bravar, kuhar
- IV stepen (SSS) – ekonomski tehničar, maturant gimnazije, mašinski tehničar, medicinska sestra
- VI stepen (VŠS) – ekonomista, pravnik, nastavnik (raznih smjerova)
- VII stepen (VSS) – diplomirani pravnik, diplomirani ekonomist, diplomirani socijalni radnik i diplomirani kriminalist.

Među nezaposlenim osobama sa visokom stručnom spremom najbrojniji su diplomirani pravnici i diplomirani ekonomisti, ali se oni najbrže i zapošljavaju.

I dalje je izražena slaba pokretljivost radne snage u Bosni i Hercegovini.

1.7. Tražnja radne snage

Prosječna mjesečna tražnja radne snage registrirana u kantonalnim službama za zapošljavanje u toku 2009. godine iznosila je 1.343, što je manje za 31,03% u odnosu na 2008. godinu. Od toga je registrirano 557 tražnji na neodređeno vrijeme, što je manje za 31,86%, a 786 tražnji na određeno vrijeme, što je manje za 30,42%.

Prosječna mjesečna zadovoljena tražnja radne snage⁷ registrirana u kantonalnim službama za zapošljavanje u toku 2009. godine iznosila je 2.381, što je manje za 19,67% u odnosu na 2008. godinu. Od toga je registrirano 1.085 tražnji na neodređeno vrijeme, što je manje za 23,39% u odnosu na prethodnu godinu, te 1.296 tražnji na određeno vrijeme (manje za 16,38%).

Zapošljavanje lica sa evidencije premašuje registriranu tražnju jer poslodavci nemaju zakonsku obavezu da službama za zapošljavanje prijavljuju slobodna radna mjesta, te se ukupna tražnja radne snage na tržištu rada u Federaciji BiH ne registrira u kantonalnim službama za zapošljavanje.

Evidentna je potražnja za diplomiranim inženjerima informatike i elektronike i malo ih je na evidenciji nezaposlenih, kao i diplomiranih inženjera telekomunikacija, saobraćaja, geodezije, geologije i građevine.

Analiza oglasa u službama za zapošljavanje, internet-portalima i štampi pokazuje da su na tržištu rada traženi farmaceuti (magistri farmacije), pravnici, ekonomisti, komercijalisti, menadžeri prodaje i prodavači, IT stručnjaci, a veliko zanimanje je i za radnicima u mikrokreditnim organizacijama (referenti za kredite i kreditni službenici), knjigovođama, računovođama i raznim drugim ekonomskim zanimanjima. Također, oglašavanje radnih mjesta bilo je izraženo u državnoj upravi, posebno pri zapošljavanju pripravnika, kao i u oblasti obrazovanja.

Potražnja za radnom snagom u građevinskom sektoru znatno je smanjena u odnosu na raniji period.

U većini oglasa, osim radnog iskustva, kao uvjet za zasnivanje radnog odnosa tražena su dodatna znanja i vještine, kao što je poznavanje rada na računaru i engleskog jezika, ali i vozačka dozvola B kategorije.

---

⁷ Ukupna registrirana zadovoljena tražnja za radnom snagom ostvarena na osnovu objavljenih oglasa, dostavljenih prijavi službama za zapošljavanje i drugih oblika zapošljavanja koje su poslodavci dali na uvid službama za zapošljavanje ili su službe u radu i obradi određenih podataka došle do saznanja o tome

1.8. Zapošljavanje lica sa evidencije službi za zapošljavanje

U 2009. godini službe za zapošljavanje su posredovale u zapošljavanju za 45.027 osoba sa evidencije nezaposlenih.

Posmatrano po kantonima, broj posredovanja se kreće od 560 u Posavskom, 571 u Bosansko-podrinjskom, 790 u Zapadnohercegovačkom, 913 u Livanjskom, 3.831 u Unsko-sanskom, 4.114 u Hercegovačko-neretvanskom, 4.954 u Srednjobosanskom, 6.565 u Zeničko-dobojskom, 11.267 u Tuzlanskom do 11.462 u Kantonu Sarajevo.

2. MATERIJALNA I SOCIJALNA SIGURNOST ZA VRIJEME NEZAPOSLENOSTI

Članom 28. Zakona o posredovanju u zapošljavanju i socijalnoj sigurnosti nezaposlenih osoba propisano je da zaposlenici osiguravaju svoju materijalnu i socijalnu sigurnost za vrijeme nezaposlenosti prvenstveno osiguranjem za slučaj nezaposlenosti. Materijalna i socijalna sigurnost podrazumijeva novčanu naknadu i uplatu doprinosa za zdravstveno i penzijsko osiguranje u skladu sa ovim i drugim zakonima. Federalni zavod, prema Zakonu, dodjeljuje kantonalnim službama za zapošljavanje nedostajuća sredstva za obezbjeđenje materijalne i socijalne sigurnosti nezaposlenih osoba.

2.1. Novčana naknada

Pravo na novčanu naknadu za vrijeme nezaposlenosti, u skladu sa članom 29. Zakona o posredovanju u zapošljavanju i socijalnoj sigurnosti nezaposlenih osoba, stiče nezaposlena osoba koja u trenutku prestanka radnog odnosa ima najmanje osam mjeseci rada neprekidno ili osam mjeseci sa prekidima u posljednjih 18 mjeseci, s tim da se kao vrijeme provedeno na radu smatra vrijeme obaveznog osiguranja prema propisima koji reguliraju sistem poreza i obaveznih doprinosa. Visinu novčane naknade čini 40% prosječne neto plaće isplaćene u Federaciji BiH u posljednja tri mjeseca prije prestanka radnog odnosa nezaposlene osobe, a koju objavljuje Federalni zavod za statistiku. Novčana naknada se, zavisno od vremena provedenog na radu, utvrđuje u trajanju od tri do 24 mjeseca, ukoliko se u toku trajanja prava ne promijene okolnosti koje utiču na dužinu trajanja naknade.

U 2009. godini u Federaciji BiH novčanu naknadu koristile su prosječno mjesečno 8.162 nezaposlene osobe. U odnosu na 2008. godinu, broj korisnika novčane naknade je veći za 49,09%. Za realizaciju ovog prava kantonalne službe za zapošljavanje su utrošile 35.136.897,80 KM, što je za 12.209.816,43 KM više nego u 2008. godini, ne samo zato što je povećan broj korisnika novčane naknade već i zato što veći broj osoba koristi novčanu naknadu u dužem trajanju. Zbog činjenice da nisu imale dovoljno finansijskih sredstava za isplaćivanje novčanih naknada, kantonalne službe za zapošljavanje su bile prinuđene smanjiti iznos mjesečne novčane naknade nezaposlenim osobama, u skladu sa zakonskim odredbama, u omjeru koji je omogućavao isplatu novčane naknade svim nezaposlenim osobama koje imaju pravo na tu naknadu.

S obzirom na stalno povećanje broja prijava na evidenciju nezaposlenih, naročito onih osoba koje stiču pravo na novčanu naknadu, u 2010. godini se može očekivati dodatno finansijsko opterećenje službi za zapošljavanje po ovom osnovu.

2.2. Zdravstveno osiguranje

Članom 31. stav 1. Zakona o posredovanju u zapošljavanju i socijalnoj sigurnosti nezaposlenih osoba propisano je da se zdravstveno osiguranje nezaposlenoj osobi osigurava u skladu sa propisima o zdravstvenom osiguranju, a članom 19. tač. 12, 13. i 14. Zakona o zdravstvenom osiguranju utvrđeno je pod kojim uvjetima nezaposlena osoba prijavljena službi za zapošljavanje ima obavezno zdravstveno osiguranje.

Članom 84. Zakona o zdravstvenom osiguranju propisano je da osnovicu, način obračunavanja i uplate doprinosa za nezaposlene osobe utvrđuje svojim propisima zakonodavno tijelo kantona na prijedlog kantonalnog zavoda zdravstvenog osiguranja.

Iz pomenutih zakonskih propisa vidljivo je da kantonalne službe za zapošljavanje i Federalni zavod nemaju nikakvog uticaja kod određivanja davanja za zdravstveno osiguranje nezaposlenih osoba, tako da su izdvajanja za zdravstveno osiguranje različito utvrđena po kantonima i kreću se od 6,00 do 14,00 KM po nezaposlenoj osobi.

Federalni zavod i kantonalne službe za zapošljavanje konstantno ukazuju na probleme u vezi sa zdravstvenim osiguranjem nezaposlenih osoba, kao i na nerealne odluke o visini izdvajanja koje kantonalne skupštine donose na prijedlog kantonalnih zavoda za zdravstveno osiguranje.

S tim u vezi pokrenuta je inicijativa izmještanja administriranja zdravstvenog osiguranja iz službi za zapošljavanje, naravno, ne s namjerom da nezaposlene osobe ostanu zdravstveno neosigurane, nego, naprotiv, da se uvede sistem da prijava na evidenciju nezaposlenih ne bude uvjet za ostvarivanje zdravstvenog osiguranja. U tom kontekstu neupitno je i smanjenje stope doprinosa za osiguranje za slučaj nezaposlenosti za iznos koji se odnosi na zdravstveno osiguranje nezaposlenih osoba, a sve radi rasterećenja kantonalnih službi za zapošljavanje poslova koji opterećuju njihovu razvojnu funkciju na tržištu rada. Kada prijava na evidenciju nezaposlenih ne bi bila razlog za sticanje prava na zdravstveno osiguranje, znatno bi se smanjila stopa evidentirane nezaposlenosti. Naime, tada se na evidenciju nezaposlenih ne bi prijavljivale osobe koje nemaju namjeru aktivno tražiti posao, i poboljšale bi se usluge službi za zapošljavanje prema aktivnim tražiocima posla i poslodavcima.

U izvještajnom periodu u Federaciji BiH zdravstvenim osiguranjem bilo je obuhvaćeno prosječno mjesečno 193.309 nezaposlenih osoba. U odnosu na 2008. godinu, broj korisnika ovog prava manji je za 0,14%. Za realizaciju ovog prava kantonalne službe za zapošljavanje utrošile su 17.723.483,38 KM.

2.3. Penzijsko i invalidsko osiguranje

Članom 31. stav 2. Zakona o posredovanju u zapošljavanju i socijalnoj sigurnosti nezaposlenih osoba određeno je da se penzijsko i invalidsko osiguranje obezbjeđuje nezaposlenoj osobi kojoj nedostaju do tri godine do sticanja uvjeta za starosnu penziju u skladu sa Zakonom o penzijskom i invalidskom osiguranju.

U 2009. godini ovo pravo u Federaciji BiH ostvarilo je 1.786 nezaposlenih osoba, što je za 870 manje nego prethodne godine. Za realizaciju ovog prava kantonalne službe za zapošljavanje utrošile su 1.292.828,26 KM, što je manje za 928.494,01 KM nego prethodne godine.

2.4. Rješavanje u drugostepenom postupku

Federalni zavod, u skladu sa članom 35. Zakona o posredovanju u zapošljavanju i socijalnoj sigurnosti nezaposlenih osoba, rješava po žalbama izjavljenim protiv rješenja kantonalnih službi za zapošljavanje kojim je odlučeno o pravima po osnovu nezaposlenosti. U izvještajnom periodu izjavljene su 1.074 žalbe protiv prvostepenih rješenja, a sa neriješenim žalbama, prenesenim iz 2008. godine (230), u rješavanju su bila 1.304 predmeta. Ukupno su riješene 1.042 žalbe: 718 je odbijeno, 128 uvaženo i predmet vraćen prvostepenom organu na ponovni postupak, 147 je uvaženo i predmet meritorno riješen u drugostepenom upravnom postupku, 49 je urađeno na drugi Zakonom o

upravnom postupku propisan način (odbačena, ustupljena drugom organu). Ostale su neriješene 262 žalbe. Kod kantonalnih sudova je pokrenuto 186 upravnih sporova.

2.5. Uplata nedostajućih sredstava kantonalnim službama za zapošljavanje

S obzirom na to da sredstva ostvarena uplatom doprinosa za osiguranje od slučaja nezaposlenosti koja su na raspolaganju kantonalnim službama za zapošljavanje nisu bila dovoljna za ostvarivanje materijalne i socijalne sigurnosti nezaposlenih osoba i pokrivanje administrativnih troškova, kao i zbog enormnog povećanja broja korisnika redovne novčane naknade i smanjenja ukupnih prihoda u 2009. godini, kantonalne službe za zapošljavanje nisu mogle uredno izmiriti svoje primarne zakonske obaveze po osnovu materijalne i socijalne sigurnosti nezaposlenih osoba.

U skladu sa čl. 49. i 50. Zakona o posredovanju u zapošljavanju i socijalnoj sigurnosti nezaposlenih osoba, kantonalne službe za zapošljavanje, osim Službe za zapošljavanje Kantona Sarajevo, podnijele su Federalnom zavodu zahtjeve za uplatu nedostajućih novčanih sredstava za obezbjeđenje materijalne i socijalne sigurnosti nezaposlenih osoba. Federalni zavod je, u skladu sa raspoloživim planiranim finansijskim sredstvima, a po odobrenju Federalnog ministarstva rada i socijalne politike, izvršio usplatu nedostajućih 7.700.000 KM.

Tabela 3: Isplata nedostajućih novčanih sredstava kantonalnim službama za zapošljavanje za obezbjeđenje materijalne i socijalne sigurnosti

Red. br.	Služba za zapošljavanje (kanton/županija)	Iznos prema zahtjevima kantonalnih službi za redovnu novčanu naknadu, zdravstveno osiguranje i PIO	Prijedlog raspodjele u skladu sa raspoloživim sredstvima Federalnog zavoda
1	2	3	4
1.	Unsko-sanski	961.802,22	961.802,22
2.	Posavski	477.349,54	477.349,54
3.	Tuzlanski	3.189.778,77	2.848.290,17
4.	Zeničko-dobojski	2.703.617,00	1.901.927,17
5.	Bosansko-podrinjski	209.482,00	204.982,00
6.	Srednjobosanski	360.689,00	360.689,00
7.	Hercegovačko-neretvanski	308.000,00	308.000,00
8.	Zapadnohercegovači	415.960,00	415.960,00
9.	Kanton Sarajevo	-	-
10.	Livanjski	221.000,00	221.000,00
UKUPNO		8.847.678,53	7.700.000,00

2.6. Novčana naknada po Zakonu o pravima demobiliziranih branilaca i članova njihovih porodica

U 2009. godini novčana naknada demobiliziranim braniocima je isplaćivana u skladu sa Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o pravima demobiliziranih branilaca i članova njihovih porodica („Službene novine Federacije BiH“, broj 27/08), kojim je propisano da potrebna novčana sredstva za isplatu novčanih naknada osiguravaju kantonalne službe za zapošljavanje u visini 50% svojih ukupnih prihoda ostvarenih od doprinosa za osiguranje od nezaposlenosti, a da razliku potrebnih sredstava osiguravaju Federacija BiH i kantoni preraspodjelom udjela sredstava sa jedinstvenog računa u korist Federacije BiH u skladu sa Zakonom o pripadnosti javnih prihoda u Federaciji Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije BiH“, broj 22/06). Također, propisano je da se za demobilizirane

braniocima-povratnike u Republiku Srpsku i Brčko distrikt Bosne i Hercegovine isplata u cijelosti vrši iz sredstava koja osigurava Federalni zavod. Prema izvještajima, kantonalne službe za zapošljavanje su u 2009. godini na ime novčanih naknada demobiliziranim braniocima isplatile iznos od 69.832.619,88 KM.

Kako su i u 2009. godini kantonalne službe za zapošljavanje imale teškoće u vezi sa osiguranjem i isplatom novčanih naknada nezaposlenim demobiliziranim braniocima u Federaciji BiH, osim Službe za zapošljavanje Kantona Sarajevo, Federalni zavod je na osnovu zaključaka Vlade Federacije BiH za januar, februar i mart izvršio isplatu sredstava u iznosu od 7.156.448,27 KM, što zajedno sa isplatama za nezaposlene demobilizirane braniocima u Republici Srpskoj i Brčko distriktu BiH čini 15.284.579,28 KM.

Tabela 4: Pregled sufinansiranja isplate novčane naknade demobiliziranim braniocima u 2009. godini putem kantonalnih službi za zapošljavanje

Red. br.	Služba za zapošljavanje (kanton/županija)	Za korisnike u Federaciji BiH	Za korisnike u Republici Srpskoj	Za korisnike u Brčko distriktu BiH	UKUPNO
1	2	3	4	5	6
1.	Unsko-sanski	513.671,95	324.370,80	0,00	838.042,75
2.	Posavski	208.195,95	394.432,62	911.154,87	1.513.783,41
3.	Tuzlanski	1.782.244,90	2.061.207,80	2.989.135,70	6.832.588,40
4.	Zeničko-dobojski	1.110.715,81	1.098.256,73	0,00	2.208.972,54
5.	Bosansko-podrinjski	117.145,68	90.951,20	0,00	208.096,88
6.	Srednjobosanski	1.179.340,38	124.129,70	0,00	1.303.470,08
7.	Hercegovačko-neretvanski	1.262.610,18	7.105,74	0,00	1.269.715,92
8.	Zapadnohercegovački	248.736,70	0,00	0,00	248.736,70
9.	Kanton Sarajevo	585.200,00	128.169,25	0,00	713.369,25
10.	Kanton 10 (Livno)	148.586,75	0,00	0,00	148.586,75
UKUPNO		7.156.448,27	4.228.623,84	3.900.290,57	15.285.362,68

2.7. Program mjera za socijalno zbrinjavanje zaposlenika koji su u procesu stečaja, likvidacije, restrukturiranja i privatizacije poduzeća ostali ili ostaju bez posla

U skladu sa Programom za socijalno zbrinjavanje zaposlenika koji su u procesu stečaja, likvidacije, restrukturiranja i privatizacije poduzeća ostali ili ostaju bez posla, Upravni odbor Federalnog zavoda usvojio je Operativni plan, kojim su utvrđeni slijed postupaka učesnika u realizaciji Programa, te uvjeti i kriteriji za raspodjelu namjenskih sredstava radi podrške kantonalnim službama za zapošljavanje, kao i odobreni iznosi pojedinim službama za zapošljavanje.

Finansijskim planom Federalnog zavoda za ove namjene prvobitno je bilo planirano 6.020.000 KM (20% od ukupnih sredstava ostvarenih uplatom doprinosa za osiguranje od nezaposlenosti koja pripadaju ovom zavodu). U skladu sa Zaključkom Vlade Federacije BiH izvršene su izmjene i dopune Finansijskog plana na način da je dio ovih sredstava preusmjeren na ekonomski kod 614114 „grantovi kantonalnim službama za zapošljavanje za realizaciju Zakona o pravima demobiliziranih branilaca i članova njihovih porodica“, tako da je za provođenje ovog programa planiran iznos od 1.500.000 KM.

U 2009. godini ukupno je utrošeno 228.747 KM, od čega 153.746,85 KM za podršku socijalnim programima u Zeničko-dobojskom kantonu na ime povezivanja staža osiguranja, te 75.000 KM za 250 radnika „Agrokomerca“ na osnovu Zaključka Vlade Federacije BiH.

Do zastoja u implementaciji ovoga programa došlo je zato što u izvještajnom periodu nije bilo zahtjeva u skladu da odredbama Programa.

2.8. Primjena međunarodnih sporazuma/ugovora o socijalnom osiguranju

U skladu sa Sporazumom o socijalnom osiguranju, potpisanim između Bosne i Hercegovine i SR Jugoslavije („Službeni glasnik BiH“, broj 16/03), u izvještajnom periodu Federalni zavod, kao organ nadležan za provođenje pravnih propisa kojim je regulirana oblast materijalne i socijalne sigurnosti nezaposlenih osoba, dostavio je Agenciji za rad i zapošljavanje BiH na daljni postupak 471 uvjerenje o periodima osiguranja izvršenim u Federaciji BiH i korištenju novčane naknade po osnovu nezaposlenosti. U skladu s Ugovorom o socijalnom osiguranju, potpisanim između Bosne i Hercegovine i Republike Hrvatske („Službeni glasnik BiH“, broj 6/03), dostavljeno je 649 uvjerenja o stažu osiguranja u Federaciji BiH i korištenju novčane naknade, na obrascima koji su utvrđeni Operativnim protokolom, odnosno Administrativnim sporazumom za provođenje Sporazuma/Ugovora. U skladu sa Sporazumom o socijalnom osiguranju potpisanim između Bosne i Hercegovine i Republike Slovenije („Službeni glasnik BiH“, broj 8/07), Agenciji za rad i zapošljavanje BiH na daljni postupak dostavljena su 32 uvjerenja o potvrđivanju staža osiguranja i korištenju novčane naknade za slučaj nezaposlenosti u Federaciji BiH.

3. AKTIVNA POLITIKA ZAPOŠLJAVANJA

Aktivna politika zapošljavanja provodi se u skladu s članom 50. Zakona o posredovanju u zapošljavanju i socijalnoj sigurnosti nezaposlenih osoba, Odlukom o raspodjeli sredstava Federalnog zavoda za zadovoljenje potreba u oblasti zapošljavanja i Strategijom zapošljavanja 2009-2013.

Smanjivanje nezaposlenosti zavisi prvenstveno od općeg privrednog razvoja. Pored mjera makroekonomske politike, nesklad između ponude i potražnje radne snage moguće je djelimično prevladavati mjerama aktivne politike zapošljavanja kao dijelom ukupne državne politike tržišta rada.

Kao što je Programom rada za 2009. godinu planirano, započelo se sa realizacijom programa sufinansiranja zapošljavanja posebnih grupa nezaposlenih osoba: mladih osoba bez radnog iskustva, povratnika u prijeratno prebivalište, kao i nezaposlenih pripadnika romske populacije.

Također, krajem godine objavljen je Javni poziv poslodavcima za učešće u Programu sufinansiranja zapošljavanja osoba sa invaliditetom i drugih teže zapošljivih grupa nezaposlenih osoba, koji je za razliku od ranijih godina izazvao veliko interesovanje poslodavaca i nezaposlenih invalidnih osoba⁸, a započeta je i realizacija programa obuke, dokvalifikacije i prekvalifikacije.

Tokom cijele godine nastojalo se jačati glavne komponente aktivne politike zapošljavanja: posredovanje - aktivno povezivanje i usklađivanje ponude i potražnje na tržištu rada, obuku i pripremu za tržište rada, radi unapređenja i prilagođavanja znanja i vještina onih koji traže posao, i neposredno poticanje zapošljavanja.

---

⁸ Zahtjev za učešće u Programu čija su ciljna grupa bile osobe s invaliditetom i žene žrtve nasilja podnijelo je 165 poslodavaca, koji su iskazali interes za zapošljavanje 252 osobe, kao i 80 osoba radi vlastitog samozapošljavanja

3.1. Programi poticaja zapošljavanja u kantonalnim službama za zapošljavanje (sufinansiranje programa tržišta rada - dokvalifikacija, prekvalifikacija i podrška zapošljavanju određenih ciljnih grupa)

U skladu sa članom 6. Odluke o raspodjeli sredstava Federalnog zavoda za zadovoljenje potreba u oblasti zapošljavanja, Upravni odbor Federalnog zavoda je 11.9.2007. godine donio Odluku o raspodjeli sredstava kantonalnim službama za zapošljavanje za sufinansiranje programa tržišta rada, na osnovu koje je upućen Treći poziv kantonalnim službama da kandidiraju svoje programe zapošljavanja.

Programi koje su kantonalne službe kandidirale odnosili su se na zapošljavanje mladih bez radnog iskustva, sa visokom, višom i srednjom stručnom spremom, kao i kvalificiranih radnika, te na sufinansiranje zapošljavanja osoba sa invaliditetom, starijih osoba sa radnim iskustvom, u obiteljskim gospodarstvima, obrtništvu i malim, srednjim i velikim poduzećima i obuku radi zaposlenja.

Po Trećem pozivu, kantonalne službe za zapošljavanje su kandidirale 18 programa tržišta rada, kojima je predviđeno zapošljavanje 1.260 nezaposlenih osoba, za koje je odobreno 7.000.000 KM. Do kraja 2009. godine zaposleno je 1.238 nezaposlenih osoba, i za to je utrošeno 6.231.618 KM. U skladu sa svojim mogućnostima, kantonalne službe za zapošljavanje obezbijedile su i vlastita sredstva za realizaciju tih programa.

Međutim, određene kantonalne službe za zapošljavanje nisu u cijelosti uspjele implementirati programe usljed nastalih promjena na tržištu rada, zbog čega projekat sufinansiranja programa tržišta rada traje duže od planiranog.

Tabela 5: Pregled realizacije programa tržišta rada po Trećem pozivu

Red. br.	Služba za zapošljavanje (kanton/županija)	Programi zapošljavanja	Zaposleno radnika	Odobreno sredstava (KM)	Ukupno uplaćeno sredstava (KM)	Uplaćeno sredstava u 2009. godini (KM)
1	2	3	5	6	7	8
1.	Unsko-sanski	• Program „Posao za sve“	57	419.993,00	419.994,00	104.998,25
		• Program samozapošljavanja	30			
2.	Posavski	• Program poticanja zapošljavanja nezaposlenih djelatnika u malim i srednjim poduzećima	8	40.763,00	40.000,00	0
3.	Tuzlanski	• Program zapošljavanja osoba sa posebnim potrebama	0	231.423,00	315.844,00	0
		• Projekat dodjele sredstava za obuku nezaposlenih osoba	41	400.265,00		
4.	Zeničko-dobojski	• Program zapošljavanja pripravnika sa VSS i VŠS	24	346.653,00	346.653,00	173.326,50
		• Program „Edukacijom do zaposlenja“	101			
5.	Bosansko-podrinjski	• Program zapošljavanja osoba sa invaliditetom	14	40.159,00	37.500,00	0
6.	Srednjobosanski	• Program zapošljavanja mladih osoba sa VSS i VŠS	30	599.390,00	299.695,00	0
		• Program prekvalifikacije, dokvalifikacije i stručnog obrazovanja	56			
		• „Posao za sve“ (sufinansiranje zapošljavanja u obiteljskim gospodarstvima, obrtništvu i malim, srednjim i velikim poduzećima)	0			

Red. br.	Služba za zapošljavanje (kanton/županija)	Programi zapošljavanja	Zaposleno radnika	Odobreno sredstava (KM)	Ukupno uplaćeno sredstava (KM)	Upaćeno sredstava u 2009. godini (KM)
1	2	3	5	6	7	8
7.	Hercegovačko-neretvanski	• Program poticaja zapošljavanja mladih osoba sa VSS bez radnog iskustva	146	1.726.596,00	1.726.596,00	863.298,00
		• Program "Posao za sve"	142			
		• Program „Solidarnost na djelu“	4			
		• Program "Posao za invalide"	12			
8.	Zapadnohercegovački	-	-	-	-	-
9.	Kanton Sarajevo	• Program samozapošljavanja	198	3.109.364,00	2.959.942,06	627.919,06
		• Program "Posao za sve"	308			
10.	Kanton 10 (Livno)	• Program zapošljavanja pripravnika sa VSS i VŠS	21	85.394,00	85.394,00	42.697,00
		• Program "Posao za sve"	46			
UKUPNO			1.238	7.000.000,00	6.231.618,06	1.812.238,81

Sufinansiranje programa obuke, dokvalifikacije i prekvalifikacije za poznatog poslodavca se provodi radi obučavanja i prekvalifikacije osoba prijavljenih na evidenciju nezaposlenih, kao i zaposlenih osoba da bi se spriječilo povećanje nezaposlenosti. Aktivnostima opće obuke u dodatnim znanjima i vještinama (strani jezik, informatička obuka i sl.), dokvalifikacije i prekvalifikacije (sticanje stručnih znanja u vezi sa zvanjem/zanimanjem, dodatno obrazovanje u okviru istog zanimanja ili za drugo zanimanje u odnosu na postojeće, ali u okviru istog ili višeg stepena naobrazbe) nastoji se povećati tržišna konkurentnost određenog broja osoba sa nižim kvalifikacijama i srednjom stručnom spremom.

Subvencije se odobravaju u visini do 1.500 KM (nastava i materijalni troškovi, troškovi naknade za ishranu, prijevoz, osiguranje na poslu i sl.) za obuku koja traje najduže do tri mjeseca.

Tabela 6: Pregled sufinansiranja programa obuke, dokvalifikacije i prekvalifikacije

Red. br.	Kanton	Naziv programa	Broj obuhvaćenih osoba	Planirano sredstava u KM	Isplaćeno sredstava u KM
1	2	3	4	5	6
1.	Unsko-sanski	Program dokvalifikacije, prekvalifikacije i obuke	100	150.000,00	75.000,00
2.	Posavski	Program zapošljavanja nezaposlenih djelatnika	131	196.500,00	196.500,00
3.	Tuzlanski ⁹	-	-	-	-
4.	Zeničko-dobojski	1. Edukacijom do zaposlenja 2. Program stručne obuke deficitarnih zanatskih zanimanja (zavarivači) 3. Stručna obuka – rukovanje i programiranje CNC strugova	270	405.000,00	202.500,00

⁹ Služba za zapošljavanje Tuzlanskog kantona odustala je od realizacije ovog programa

Red. br.	Kanton	Naziv programa	Broj obuhvaćenih osoba	Planirano sredstava u KM	Isplaćeno sredstava u KM
1	2	3	4	5	6
5.	Bosansko-podrinjski	Program sufinansiranja zapošljavanja kroz stručnu obuku, prekvalifikaciju i dokvalifikaciju nezaposlenih osoba	60	90.000,00	45.000,00
6.	Srednjobosanski	Program prekvalifikacije, dokvalifikacije i doobuke određenih ciljnih grupa sa evidencije nezaposlenih	150	225.000,00	112.500,00
7.	Hercegovačko-neretvanski	Program sufinansiranja zapošljavanja kroz stručnu obuku, prekvalifikaciju i dokvalifikaciju nezaposlenih osoba	100	150.000,00	75.000,00
8.	Zapadnohercegovački	Program sufinansiranja prekvalifikacije, dokvalifikacije i stručnog osposobljavanja	50	75.000,00	37.500,00
9.	Kanton Sarajevo	Program finansiranja i sufinansiranja stručne obuke i drugih oblika sticanja znanja i vještina nezaposlenih osoba	140	210.000,00	105.000,00
10.	Kanton 10 (Livno)	Program prekvalifikacije, dokvalifikacije i stručnog osposobljavanja	100	150.000,00	75.000,00
UKUPNO			1.101	1.651.500,00	924.000,00

3.2. Program sufinansiranja mladih osoba bez radnog iskustva

Programom sufinansiranja mladih osoba bez radnog iskustva¹⁰ planirano je zapošljavanje 397 mladih osoba sa evidencije nezaposlenih kod 196 poslodavca, i to:

- sufinansiranjem zapošljavanja osoba stručnih zanimanja u trajanju od šest mjeseci u iznosu od 300 KM mjesečno
- sufinansiranjem zapošljavanja osoba srednje stručne spreme u trajanju od šest mjeseci u iznosu od 350 KM mjesečno
- sufinansiranjem zapošljavanja osoba više stručne spreme u trajanju od 12 mjeseci u iznosu od 400 KM
- sufinansiranjem zapošljavanja osoba visoke stručne spreme u trajanju od 12 mjeseci u iznosu od 450 KM mjesečno.

Za realizaciju Programa predviđena su sredstva u iznosu od 1.563.000 KM, a u 2009. godini utrošeno je 122.300 KM.

¹⁰ Javni poziv za realizaciju Programa objavljen je 1.6.2009. godine

Tokom realizacije obaveza iz ugovora neki poslodavci nisu uspjeli angažirati odgovarajuće osobe u predviđenom roku, te su, dijelom ili u cijelosti, odustali od korištenja već odobrenih sredstava. Realizacija Programa je u toku.

3.3. Program samozapošljavanja i zapošljavanja povratnika

Programom samozapošljavanja i zapošljavanja povratnika u 2009. godini¹¹ daje se podrška u stvaranju uvjeta za održivi povratak, te je predviđeno zapošljavanje nezaposlenih osoba (povratnika) po dva osnova:

- sufinansiranjem poslodavaca radi poticanja zapošljavanja povratnika koji su prijavljeni na evidenciju nezaposlenih, u iznosu od 3.000 KM bespovratno po osobi, i to za prilagođavanje poslovnog prostora, nabavku opreme i potrebnih sredstava za proizvodnju, sa obavezom poslodavca da osobu zaposlenu po Programu zadrži u radnom odnosu najmanje 12 mjeseci;
- sufinansiranjem samozapošljavanja nezaposlenih povratnika u iznosu od 4.000 KM do 5.000 KM bespovratno po osobi, sa obavezom da se ne može prijaviti na evidenciju biroa za zapošljavanje narednih 12 mjeseci od dana dobivanja odobrenih finansijskih sredstava, i to za pokretanje:
  - poljoprivredne djelatnosti (5.000 KM)
  - seoskog turizma (4.500 KM)
  - zanatske djelatnosti ili druge vrste malog biznisa (4.000 KM).

Za realizaciju Programa u 2009. godini, Odlukom Upravnog odbora Federalnog zavoda, odobrena su sredstva u iznosu od 1.485.000 KM, čime su obezbijeđeni uvjeti za samozapošljavanje 93 osobe sa evidencije nezaposlenih i zapošljavanje 344 osobe kod 54 poslodavca.

Do kraja 2009. godine realizirano je 938.210 KM ili 63% planiranih sredstava, s tim da je 10 fizičkih osoba i četiri poslodavca odustalo od daljne realizacije Programa. Ostatak sredstava usmjerit će se u poticaj zapošljavanja po osnovu novih programa u 2010. godini.

Provjerom efekata zapošljavanja ostvarenih po Programu samozapošljavanja i zapošljavanja povratnika u 2008. godini i ispitivanjem zadovoljstva korisnika, provedenim u maju i junu 2009. godine, potvrđeno je da su korisnici sredstava po Programu ispoštovali obavezu namjenskog utroška sredstava i provođenja ugovora.

Također, većina povratnika je iskazala zadovoljstvo dodijeljenim sredstvima, koja su im ujedno bila jedini poticaj za održiv povratak u prijeratno prebivalište.

Tabela 7: Pregled korisnika poticajnih sredstava u Federaciji Bosne i Hercegovine

Red. br.	Kanton	Broj korisnika	Samo-zapošljavanje	Zapošljavanje	Odobreno sredstava u KM
1	2	3	4	5	6
1.	Unsko-sanski	22	12	29	146.000,00
2.	Posavski	25	11	58	229.000,00
3.	Tuzlanski	4	4	-	25.500,00
4.	Zeničko-dobojski	13	8	18	92.500,00
5.	Bosansko-podrinjski	13	7	34	136.500,00
6.	Srednjobosanski	20	14	23	136.500,00
7.	Hercegovačko-neretvanski	12	9	8	68.000,00

¹¹ Javni poziv za realizaciju Programa objavljen je 17.7.2009. godine

Red. br.	Kanton	Broj korisnika	Samo-zapošljavanje	Zapošljavanje	Odobreno sredstava u KM
1	2	3	4	5	6
8.	Zapadnohercegovački	1	-	2	6.000,00
9.	Kanton Sarajevo	14	11	4	67.000,00
10.	Kanton 10 (Livno)	15	14	3	78.000,00
UKUPNO		139	90	179	985.000,00

Tabela 8: Pregled korisnika poticajnih sredstava u Bosni i Hercegovini

Red. br.	Entitet	Broj korisnika	Samozapošljavanje	Zapošljavanje	Odobreno sredstava u KM
1	2	3	4	5	6
1.	Federacija BiH	139	90	179	985.000,00
2.	Republika Srpska	6	1	165	500.000,00
3.	Brčko distrikt BiH	-	-	-	-
UKUPNO		145	91	344	1.485.000,00

3.4. Program zapošljavanja i samozapošljavanja Roma

Federalni zavod je donio Program zapošljavanja i samozapošljavanja Roma¹² u skladu sa Memorandumom o razumijevanju za implementaciju Akcionog plana Bosne i Hercegovine za rješavanje problema Roma u oblasti zapošljavanja za 2009. godinu,

Cilj Programa je stimuliranje poslodavaca za zapošljavanje nezaposlenih Roma uz osposobljavanje/obuku za radno mjesto i stvaranje povoljnijih uvjeta za samozapošljavanje, čime će se djelimično smanjiti nezaposlenost, poboljšati materijalni položaj i pospješiti ekonomska i socijalna integracija romske populacije u društvene tokove u Federaciji BiH.

Raspoloživa finansijska sredstva u iznosu od 440.000 KM, predviđena za podršku zapošljavanja i samozapošljavanja Roma u Federaciji BiH, usmjerena su za:

- sufinansiranje poslodavaca radi zapošljavanja Roma sa evidencije nezaposlenih u iznosu od 4.500 KM po osobi, od čega se 3.000 KM odnosi na opremanje radnog mjesta i 1.500 KM na osposobljavanje/obuku za radno mjesto;
- sufinansiranje samozapošljavanja Roma u iznosu od 4.000 do 5.000 KM po osobi za:
  - zanatstvo ili srodnu djelatnost (stari zanati, domaća radinost, proizvodno i uslužno zanatstvo) u iznosu od 5.000 KM,
  - sakupljanje sekundarnih sirovina u iznosu od 4.500 KM,
  - poljoprivredu (plastenička proizvodnja, pčelarstvo ili druga grana poljoprivrede) ili drugu djelatnost u iznosu od 4.000 KM.

Odlukom Upravnog odbora Federalnog zavoda korisnicima sredstava po Programu u 2009. godini odobreno je 283.000 KM, čime su obezbijedeni uvjeti za samozapošljavanje 33 Roma sa evidencije nezaposlenih i zapošljavanje 31 Roma kod 13 poslodavaca.

U 2009. godini realizirano je ukupno 91.400 KM, s tim da je 13 fizičkih osoba i pet poslodavca odustalo od daljne realizacije Programa. Ostatak sredstava usmjeren je ponovo u poticaj zapošljavanja ove populacije, a na osnovu ocjene zahtjeva zaprimljenih po

¹² Javni poziv za realizaciju Programa objavljen je 14.8.2009. godine

Drugom javnom pozivu (objavljenom 6.11.2009. godine).

U skladu sa sistemom upravljanja kvalitetom, ostvarena je komunikacija sa korisnicima usluga, predstavnicima Roma, na način da je Vijeće Roma Federacije BiH uključeno u pripremu Programa i ocjenu zahtjeva pristiglih na Javni poziv za učešće u Programu.

Tabela 9: Pregled korisnika poticajnih sredstava u Federaciji Bosne i Hercegovine

Red. br.	Kanton	Broj korisnika	Samo-zapošljavanje	Zapošljavanje	Odobreno sredstava u KM
1	2	3	4	5	6
1.	Unsko-sanski	12	10	2	52.000,00
2.	Posavski	7	6	1	29.500,00
3.	Tuzlanski	9	5	4	46.000,00
4.	Zeničko-dobojski	3	2	1	17.500,00
5.	Bosansko-podrinjski	-	-	-	-
6.	Srednjobosanski	5	1	4	89.500,00
7.	Hercegovačko-neretvanski	5	4	1	26.500,00
8.	Zapadnohercegovački	-	-	-	-
9.	Kanton Sarajevo	5	5	-	22.000,00
10.	Kanton 10 (Livno)	-	-	-	-
UKUPNO		46	33	13	283.000,00

3.5. Drugi projekat podrške zapošljavanju (SESP)

Drugi projekat podrške zapošljavanju implementirali su Federalno ministarstvo rada i socijalne politike – Jedinica za implementaciju projekata socioekonomske podrške, obuke i prezapošljavanja u saradnji sa Federalnim zavodom i kantonalnim službama za zapošljavanje.

Ciljevi Drugog projekta podrške zapošljavanju jesu unapređenje rada javnih službi za zapošljavanje u Federaciji BiH i zapošljavanje nezaposlenih osoba starijih od 45 godina prijavljenih na evidenciju nezaposlenih najmanje 30 dana prije objavljivanja javnog poziva, kao kategorije sa posebno otežanim pristupom zapošljavanju. Projektom je u 2008. i 2009. godini predviđeno zapošljavanje najmanje 2.000 nezaposlenih osoba iz pomenute kategorije nezaposlenih, i to:

- sufinansiranjem zapošljavanja (2.500 KM po osobi)
- sufinansiranjem samozapošljavanja (2.500 KM po osobi)
- finansiranjem obuke (1.200 KM po osobi)
- finansiranjem javnih radova (600 KM po osobi).

Realizacijom Drugog projekta podrške zapošljavanju u 2008. i 2009. godini zaposleno je 2.319 osoba, i to: 1.773 osobe kod poslodavaca, 511 osoba pokrenulo je vlastiti posao, a 35 je završilo obuku.

Tabela 10: Pregled realizacije SESP-a u 2009. godini

Red. br.	Kanton	Samo-zapošljavanje	Zapošljavanje	Obuka	Ukupno radnika	Ukupno isplaćena sredstva po Sporazumu 2008/2009.	Uplaćena sredstva u 2009. godini
1	2	5	6	7	8	10	11
1.	Unsko-sanski	50	219	0	269	426.750	51.750
2.	Posavski	9	98	2	109	170.946	22.500
3.	Tuzlanski	90	399	2	491	767.535	23.399
4.	Zeničko-dobojski	110	296	29	435	622.212	24.937
5.	Bosansko-podrinjski	2	27	0	29	46.650	0
6.	Srednjobosanski	43	181	0	224	276.000	0
7.	Hercegovačko-neretvanski	26	136	0	162	234.750	4.500
8.	Zapadnohercegovački	0	56	0	56	84.000	0
9.	Kanton Sarajevo	153	338	2	493	771.113	0
10.	Kanton 10 (Livno)	28	23	0	51	76.500	0
UKUPNO		511	1.773	35	2.319	3.476.456	127.086

3.6. Program dugoročnih plasmana

Programom dugoročnih plasmana za poticaj zapošljavanja iz sredstava revolving kreditne linije promijenjen je pristup i koncept kreditiranja iz vlastitih namjenskih sredstava, čime su ta sredstva postala dostupna većem broju korisnika. Sredstva revolving kreditne linije se koriste posredstvom Razvojne banke Federacije Bosne i Hercegovine, a svrha kreditne linije je da pruži posebne uvjete za one korisnike koji imaju mogućnost i potrebu da novim zapošljavanjem radne snage ili samozapošljavanjem doprinesu ublažavanju problema nezaposlenosti.

Iznos kredita je:

- za industriju 25.000 KM po novozaposlenom radniku
- za zanatstvo i usluge 15.000 KM po novozaposlenom radniku
- za poljoprivrednu proizvodnju 10.000 KM po novozaposlenom radniku.

Rok otplate kredita je do sedam godina za industriju, zanatstvo, usluge i poljoprivrednu proizvodnju, uključujući grace period. Na zahtjev korisnika kredita, rok otplate kredita može biti i kraći. Grace period je do 12 mjeseci za industriju, zanatstvo, usluge i poljoprivrednu proizvodnju, a dvije godine za poljoprivrednu proizvodnju – zasadi.

Kamatne stope za kreditnu liniju gdje rizik snosi banka su 4% za industriju, zanatstvo i usluge (2% kamata RB FBiH + 2% kamata poslovne banke) i 3% za poljoprivrednu proizvodnju (1,5% kamata RB FBiH + 1,5% kamata poslovne banke).

Kamatne stope za kreditnu liniju namijenjenu za zapošljavanje nezaposlenih demobilisanih boraca, gdje rizik snosi Federalni zavod, jesu 4% za industriju, zanatstvo i usluge (kamata RB FBiH u skladu sa Ugovorom o komisionim poslovima) i 3% za poljoprivrednu proizvodnju (kamata RB FBiH u skladu sa Ugovorom o komisionim poslovima).

U izvještajnom periodu realizirano je devet novih kredita u iznosu od 4.318.000 KM, od čega je šest po kreditnoj liniji ZZ-260/revolving (4.123.000 KM), a tri po kreditnoj liniji ZZ-266/zapošljavanje demobilisanih boraca (195.000 KM).

Od početka realizacije Programa do kraja 2009. godine odobrena su 133 kredita po kreditnoj liniji ZZ-260/revolving za zapošljavanje 1.071 novog i zadržavanje 2.523 postojeća radnika, s tim da je jedan korisnik odustao od realizacije kredita, pa je ukupan broj realiziranih kredita po ovoj kreditnoj liniji 132. Do kraja 2009. godine po ovoj kreditnoj liniji otplaćeno je 27 kredita u ukupnom iznosu od 2.914.143,21 KM sa naplaćenom redovnom i zateznom kamatom od 199.853,64 KM.

Istovremeno, po kreditnoj liniji ZZ-266/zapošljavanje demobilisanih boraca odobreno je 46 kredita za zapošljavanje 174 nova i zadržavanje 157 postojećih radnika. Do kraja 2009. godine po ovoj kreditnoj liniji otplaćena su dva kredita u ukupnom iznosu od 30.000 KM sa naplaćenom redovnom kamatom od 1.815 KM.

I u 2009. godini je intenzivirana provjera efekata zapošljavanja po osnovu preuzetih obaveza, što je, između ostalog, rezultiralo pokretanjem 16 postupaka za raskid ugovora i povrat realiziranih sredstava, od čega je utuženo osam korisnika kreditne linije ZZ-266/zapošljavanje demobilisanih boraca i sedam korisnika kreditne linije ZZ-260/revolving.

3.7. Program aktivne politike zapošljavanja „Uspjet ću!“

Program pripreme za zapošljavanje „Uspjet ću!“ u 2009. godini je realiziran u službama za zapošljavanje Kantona Sarajevo, Tuzlanskog, Unsko-sanskog, Zeničko-dobojskog i, od decembra 2009. godine, u Službi za zapošljavanje Srednjobosanskog kantona. Na početku realizacije pilot programa „Uspjet ću!“, a nakon selekcije, 71 nezaposlena visokoobrazovana osoba je odabrana za četverosedmičnu obuku za trenere. Stručnu selekciju i obuku proveo je Zavod „Papilot“ iz Ljubljane. Angažman nezaposlenih osoba trenera-volontera finansira Federalni zavod.

U izvještajnoj godini treneri-volonteri su održali 170 četverosedmičnih seminara za nezaposlene osobe, na kojima je učestvovalo 1.750 nezaposlenih osoba, od čega 1.119 žena. Od ukupnog broja polaznika seminara, oko 250 je zasnovalo radni odnos, dok je većina ostalih prošla proces selekcije i čeka prijem na radno mjesto ili je uključeno u neki vid obuke. Dio trenera-volontera je pronašao trajno zaposlenje te su trenutno aktivna 62.

Ciljevi ovog projekta, kroz pripremu za zapošljavanje nezaposlenih osoba, jesu: jačanje osobnih kompetencija, sticanje i poboljšanje socijalnih vještina, upoznavanje tržišta rada, kreiranje osobnog profesionalnog cilja i plana zapošljavanja.

Za realizaciju Programa u 2009. godini isplaćena su sredstva u iznosu od 207.435 KM.

Tabela 11: Pregled realizacije programa „Uspjet ću!“

Red. br	Služba za zapošljavanje (kanton/županija)	Broj volontera	Broj grupa	Broj uključenih nezaposlenih osoba	
				Ukupno	Žena
1.	Unsko-sanski	9	9	88	62
2.	Tuzlanski	15	48	537	285
3.	Zeničko-dobojski	14	45	411	257
4.	Srednjobosanski	15	-	-	-
5.	Kanton Sarajevo	9	68	714	515
UKUPNO		62	170	1.750	1.119

3.8. Program zapošljavanja asistenata u visokoškolskim ustanovama i naučnoistraživačkim institucijama

Programom zapošljavanja asistenata u visokoškolskim ustanovama i naučnoistraživačkim institucijama, čija je realizacija započeta krajem 2005. godine, sufinansirano je zapošljavanje asistenata u nastavnom i istraživačkom sektoru. Univerziteti, fakulteti i instituti za naučnoistraživački rad u Federaciji BiH mogli su aplicirati za ovaj program, a kriterije za odabir osobe koja će se sufinansirati određivali su fakulteti u skladu sa Zakonom o visokom obrazovanju i Zakonom o naučnoistraživačkoj djelatnosti, koji se primjenjuju u određenom kantonu.

Programom je predviđeno da se poslodavac (visokoškolska ustanova ili naučnoistraživačka institucija) subvencionira tri godine sa 800 KM u bruto mjesečnom iznosu za plaću zaposlenika u ugovorenom periodu. Pored toga, po isteku sufinansiranja od godinu dana, podržava se stručno usavršavanje novozaposlenog u jednokratnom iznosu od 2.000 KM.

U toku realizacije ovog programa, 24 fakulteta, dva integrirana univerziteta (Zenica i Tuzla) i četiri naučnoistraživačke institucije su potpisali ugovore o zapošljavanju 136 asistenata.

Za realizaciju Programa u 2009. godini isplaćena su sredstva u iznosu od 442.800 KM.

3.9. Program sufinansiranja zapošljavanja osoba sa invaliditetom i drugih teže zapošljivih grupa nezaposlenih osoba

Programom je predviđeno da se u 2009. godini sufinansira zapošljavanje 90 osoba s procentom invaliditeta od najmanje 60% (osim onih koji ostvaruju pravo na naknadu u skladu sa zakonskim propisima) i osoba sa invaliditetom sa smetnjama u psihičkom razvoju/mentalnom retardacijom, te 30 žena žrtava nasilja, i to na osnovu zapošljavanja i samozapošljavanja kod poslodavaca.

Za te namjene predviđena su bespovratna finansijska sredstva Federalnog zavoda, i to:

- za sufinansiranje zapošljavanja nezaposlenih osoba s invaliditetom i žena žrtava nasilja kod poslodavaca 700 KM mjesečno po osobi, u trajanju od 12 mjeseci i uz obavezu poslodavca da osobu zaposlenu po Programu zadrži u radnom odnosu najmanje 12 mjeseci;
- za sufinansiranje samozapošljavanja 8.400 KM po osobi, uz obavezu obavljanja registrirane djelatnosti u trajanju od najmanje 12 mjeseci, i to za:
  - poljoprivrednu djelatnost (prvenstveno proizvodnju zdrave hrane u pčelarstvu, stočarstvu, povrtlarstvu i voćarstvu)
  - zanatsku djelatnost (proizvodnu, uslužnu)
  - domaću radinost
  - seoski turizam ili druge djelatnosti.

Na Javni poziv za učešće u Programu sufinansiranja zapošljavanja osoba sa invaliditetom i teže zapošljivih grupa nezaposlenih osoba (objavljen 6.11.2009. godine) prijavilo se 165 poslodavaca koji su iskazali interes za zapošljavanje 252 invalidne osobe, kao i 80 invalidnih osoba za vlastito samozapošljavanje. U skladu sa sistemom upravljanja kvalitetom, ostvarena je komunikacija sa korisnicima usluga na način da su predstavnici Saveza invalida Federacije BiH i Gender centra Federacije BiH bili uključeni u pripremu Programa i ocjenu zahtjeva pristiglih na osnovu Javnog poziva za učešće u Programu.

3.10. Podrška socioekonomskoj reintegraciji žrtava mina kroz kreiranje radnih mjesta u zajednicama sa značajnim stepenom manjinskog povratka

U skladu sa Memorandumom o saradnji zaključenim između Federalnog zavoda i Mercy Corps Scotland, zajedno sa Federalnim ministarstvom rada i socijalne politike, Fondom za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje invalida Republike Srpske, Savezom udruženja izbjeglica, raseljenih lica i povratnika u Bosni i Hercegovini, Hypo Alpe Adria Bank d.d., Partnerom „Inicijative preživjelih od mina” i „Centrom za razvoj i podršku“, u izvještajnoj godini je realiziran projekat *Podrška socioekonomskoj reintegraciji žrtava mina kroz kreiranje radnih mjesta u zajednicama sa značajnim stepenom manjinskog povratka*.¹³

Projektom je osigurana finansijska pomoć za 90 osoba preživjelih žrtava mina iz ciljnog područja, kako bi dobili mogućnost da poboljšaju svoju ekonomsku situaciju i povećaju prihod domaćinstva, te tako ojačaju svoj položaj u socioekonomskom okruženju.

Organizacijom radionica i okruglih stolova u više gradova u Federaciji BiH (Bihać, Mostar, Sarajevo, Zenica, Gradačac) promovirani su puna i efektivna uključenost preživjelih žrtava mina i drugih osoba sa onesposobljenjem, kao i mogućnost zapošljavanja osoba sa invaliditetom uz naglašavanje pozitivnih primjera iz prakse.

U okviru tog projekta, a u saradnji sa Internet portalom „Posao.ba“, pokrenuta je kampanja za izbor *Poslodavca godine za osobe sa invaliditetom u Bosni i Hercegovini*, i to u kategoriji: javnih, velikih, srednjih i malih poduzeća.

3.11. Sajmovi

Radi uspostavljanja i jačanja saradnje sa poslodavcima i drugim socijalnim partnerima, Federalni zavod je i u 2009. godini učestvovao u pružanju pomoći u organiziranju sajmova koji promoviraju ponudu i tražnju na tržištu rada, ali i razvoj privrede u Bosni i Hercegovini.

Održavanjem sajmova nastoji se poslodavcima omogućiti pronalaženje najkvalitetnijih zaposlenika i sklapanje novih poslovnih veza, a za posjetioce sajma, pored mogućnosti direktnog apliciranja, pripremljene su i stručne radionice i prezentacije o zapošljavanju, upravljanju ljudskim resursima i mogućnostima napredovanja u karijeri.

Predstavnici Federalnog zavoda su u 2009. godini učestvovali u sajmovima zapošljavanja u organizaciji Općine Novi Grad, Službe za zapošljavanje Kantona Sarajevo i Omladinske informativne agencije Bosne i Hercegovine (OIA).

3.12. Programi kantonalnih službi za zapošljavanje

Radi sagledavanja ukupnih mjera aktivne politike zapošljavanja u Federaciji BiH, u narednoj tabeli je dat pregled aktivnosti koje su kantonalne službe za zapošljavanje implementirale iz svojih ili drugih sredstava, pored sredstava Federalnog zavoda.

---

¹³ Projekat je najvećim dijelom finansiran iz sredstava Evropske unije – budžetska linija CARDS 2005, broj: EuropeAid/126613/C/ACT/BA, CfP broj: EC/BIH/CFP/07/002. Učešće Federalnog zavoda u sufinansiranju Projekta iznosi 50.000 KM.

Tabela 12: Pregled aktivnosti kantonalnih službi

Red. br.	Služba za zapošljavanje (kanton/županija)	Vrsta mjere/poticaja Naziv programa	Ciljna grupa	Izvor finansiranja	Broj korisnika
1	2	3	4	5	6
1.	Zeničko-dobojski	Program zapošljavanja volontera	Sve osobe, član 28. Zakona o radu	JU „Služba za zapošljavanje Zeničko - dobojskog kantona“	393
2.	Bosansko-podrinjski	Program zapošljavanja nezaposlenih osoba bez radnog iskustva sa završenom VSS i VŠS kroz volonterski rad	Nezaposlene osobe sa VSS i VŠS	Vlada Bosansko-podrinjskog kantona	43
3.	Zapadnohercegovački	Besplatna informatička obuka za nezaposlene	Sve nezaposlene osobe	Udruga za promicanje informacijskih tehnologija „UPIT“ iz Širokog Brijega uz potporu Vlade Republike Hrvatske	210
		Obavljanje pripravničkog staža osoba sa završenom VŠS ili VSS, bez radnog iskustva u struci	Sve nezaposlene osobe	Služba za zapošljavanje Županije zapadnohercegovačke	
4.	Kanton Sarajevo	Sufinansiranje zapošljavanja pripravnika sa VSS, VŠS, SSS i KV	Pripravnici	JU „Služba za zapošljavanje Kantona Sarajevo“	1.020
		Posao za sve	Nezaposlene osobe sa radnim iskustvom	JU „Služba za zapošljavanje Kantona Sarajevo“	
		Javni radovi	Socijalno ugrožene osobe, osobe sa blagom retardacijom i osobe koje nisu dugo bile u radnom odnosu	JU „Služba za zapošljavanje Kantona Sarajevo“	
		Finansiranje i sufinansiranje stručne obuke i drugih oblika sticanja znanja i vještina nezaposlenih osoba	Sve nezaposlene osobe	JU „Služba za zapošljavanje Kantona Sarajevo“	
5.	Kanton 10 (Livno)	Program poticaja upošljavanja pripravnika sa VŠS, VSS	Mladi bez radnog iskustva/ pripravnici	Županijski zavod za upošljavanje	32
UKUPNO					1.698

3.13. Ferijalni rad studenata u Saveznoj Republici Njemačkoj

I u 2009. godini, u saradnji sa Agencijom za rad i zapošljavanje Bosne i Hercegovine i Saveznom agencijom za rad Savezne Republike Njemačke, objavljen je javni poziv za bosanskohercegovačke redovne studente u 2009. godini za ferijalni rad u periodu ljetnog

raspusta. Mada je odobren ferijalni rad za 250 studenata iz Bosne i Hercegovine, prijavilo se 110, a 96 studenata je zadovoljilo potrebne uvjete, od kojih je 88 iz Federacije BiH.

Riječ je o radu, najčešće, na pomoćnim poslovima u hotelima, restoranima, poljoprivredi i, u manjoj mjeri, industriji. Radno vrijeme, plaće i ostali radni uvjeti usklađeni su sa tarifnim odredbama Njemačke, a strani studenti na ferijalnom radu na odgovarajućim poslovima ravnopravni su sa njemačkim radnicima.

4. ZAPOŠLJAVANJE STRANIH DRŽAVLJANA

Zakonom o posredovanju u zapošljavanju i socijalnoj sigurnosti nezaposlenih osoba utvrđeno je da je Federalni zavod nadležan za odobravanje zapošljavanja stranih državljana i osoba bez državljanstva na prijedlog kantonalnih službi za zapošljavanje, a u skladu sa Zakonom o zapošljavanju stranaca („Službene novine Federacije BiH“, broj 8/99) i Zakonom o kretanju i boravku stranaca i azilu („Službeni glasnik BiH“, broj 36/08), kojima su, između ostalog, definirani izdavanje radnih dozvola, kvota radnih dozvola i izuzeci.¹⁴

U izvještajnom periodu dato je 1.207 odobrenja za izdavanje radnih dozvola stranim državljanima na period od tri mjeseca do jedne godine, što je, u odnosu na prethodnu godinu, manje za 433. Odobrenja za izdavanje radnih dozvola uglavnom su data stranim državljanima koji su osnivači firmi u Federaciji BiH ili su u njima direktori i izvršni direktori. Najviše radnih dozvola izdato je za rad u oblasti trgovine, prerađivačke industrije, obrazovanja, finansijskog posredovanja, uslužnih djelatnosti i dr.

Od 1.207 stranih državljana iz 51 zemlje kojima je data radna dozvola, 160 je kvalificiranih radnika, 415 ima srednju, 491 visoku stručnu spremu, a 49 osoba je sa zvanjem magistra ili doktora nauka.

U 2009. godini odbijena su 23 zahtjeva za izdavanje odobrenja za radnu dozvolu stranom državljaninu.

S obzirom na to da u drugim državama radne dozvole izdaju institucije za zapošljavanje na nivou države, i dalje se nameće potreba za reguliranjem ove problematike na nivou države.

U skladu sa članom 5. Odluke o utvrđivanju godišnje kvote radnih dozvola za zapošljavanje stranaca u Bosni i Hercegovini („Službeni glasnik BiH“, broj 2/2009), Agenciji za rad i zapošljavanje BiH su tromjesečno dostavljani podaci o izdatim radnim dozvolama po djelatnostima i zanimanjima radi upoređivanja sa Prijedlogom potreba za zapošljavanje stranaca u 2009. godini. Prema Odluci, ukupna godišnja kvota radnih dozvola za produženje i novo zapošljavanje stranaca u Federaciji BiH iznosi 1.140, od kojih se 290 odnosi na novo zapošljavanje a 850 na produženje već izdatih radnih dozvola.

U 2009. godini izdato je 649 radnih dozvola koje se računaju u kvotu, od kojih se na novoizdane odnosi 191 radna dozvola, a na produženje 458.

Pored radnih dozvola koje se računaju u kvotu, izdato je i 525 koje se ne računaju u kvotu, prema članu 79. Zakona o kretanju i boravku stranaca i azilu.

U svrhu izvještavanja radi ispunjenja uvjeta za liberalizaciju viznog režima Bosne i Hercegovine i zemalja Evropske unije, kao i izvještavanja radi izrade Migracionog profila BiH za 2009. godinu, Agenciji za rad i zapošljavanje BiH dostavljani su podaci o izdatim,

---

¹⁴ Krajem novembra 2008. godine Vijeće ministara Bosne i Hercegovine donijelo je Odluku o utvrđivanju godišnje kvote radnih dozvola za zapošljavanje stranaca u Bosni i Hercegovini za 2009. godinu, kojom je utvrđeno da godišnja kvota za produženje već izdatih radnih dozvola iznosi 1.745, od kojih se na Federaciju BiH odnosi 850. Godišnja kvota radnih dozvola za novo zapošljavanje u Bosni i Hercegovini iznosi 835, od kojih se na Federaciju BiH odnosi 290.

produženim, poništenim i važećim radnim dozvolama za strance po državama porijekla, djelatnostima, kvalifikacijama, godinama života i spolu.

Tabela 13: Pregled izdatih odobrenja za radne dozvole u Federaciji BiH u 2009. godini, po državama i kvalifikacionoj strukturi

R. br.	DRŽAVA	KVALIFIKACIONA STRUKTURA										UKUPNO
		NK	PK	NSS	KV	VKV	SSS	VŠS	VSS	Mr	Dr	
1	Srbija	11	11	2	111	1	83	4	66	7	2	298
2	Turska	7	1	0	8	1	61	4	141	9	1	233
3	Hrvatska	0	0	0	3	1	52	15	52	5	2	130
4	Kina	1	0	1	2	0	77	1	7	0	0	89
5	Crna Gora	2	0	0	9	0	25	2	29	1	1	69
6	Slovenija	0	1	0	0	0	15	6	30	1	2	55
7	Austrija	0	0	0	0	0	18	0	23	5	2	48
8	Makedonija	1	1	0	16	0	19	1	7	3	0	48
9	Njemačka	0	0	1	5	0	18	2	20	1	0	47
10	Indija	0	0	0	0	0	1	0	19	0	0	20
11	Italija	1	0	0	2	0	6	1	9	0	0	19
12	SAD	0	0	0	0	0	3	0	15	1	0	19
13	Iran	0	0	0	0	0	5	0	7	0	0	12
14	Velika Britanija	0	0	0	0	0	1	1	10	0	0	12
15	Egipat	0	0	0	1	0	0	0	9	0	0	10
16	Francuska	0	0	0	0	0	2	2	3	0	0	7
17	Holandija	0	0	0	0	0	3	0	4	0	0	7
18	Sirija	0	0	0	0	0	5	0	2	0	0	7
19	Rusija	0	0	0	0	0	2	0	4	0	0	6
20	Albanija	0	0	0	0	0	0	0	5	0	0	5
21	Australija	0	0	0	0	0	0	0	2	1	2	5
22	Slovačka	0	0	0	0	0	1	0	3	1	0	5
23	Mađarska	0	0	0	0	0	1	1	2	0	0	4
24	Švedska	0	0	0	0	0	1	0	2	1	0	4
25	Moldavija	0	0	0	0	0	2	1	4	0	0	4
26	Grčka	0	0	0	0	0	2	0	1	0	0	3
27	Malezija	0	0	0	0	0	0	0	3	0	0	3
28	Brazil	0	0	0	0	0	2	1	0	0	0	3
29	Španija	0	0	0	0	0	0	1	2	0	0	3
30	Ukrajina	0	0	0	0	0	2	0	1	0	0	3
31	Češka	0	0	0	0	0	0	0	2	0	0	2
32	Gana	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2
33	Irska	0	0	0	0	0	1	0	1	0	0	2
34	Jordan	0	0	0	0	0	1	0	1	0	0	2
35	Nepal	0	0	0	0	1	1	0	0	0	0	2
36	Poljska	0	0	0	0	0	1	0	0	1	0	2
37	Rumunija	0	0	0	1	0	0	0	1	0	0	2
38	Senegal	0	0	0	1	0	1	0	0	0	0	2

R. br.	DRŽAVA	KVALIFIKACIONA STRUKTURA										UKUPNO
		NK	PK	NSS	KV	VKV	SSS	VŠS	VSS	Mr	Dr	
39	Alžir	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	1
40	Arabija	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1
41	Argentina	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	1
42	Belgija	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	1
43	Bugarska	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1
44	Kanada	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	1
45	Kenija	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1
46	Kolumbija	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	1
47	Litvanija	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1
48	Palestina	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
49	R. Dominikana	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	1
50	Švicarska	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1
51	Uzbekistan	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1
UKUPNO		26	15	4	160	4	415	43	491	37	12	1207

Od 1.207 odobrenja za izdavanje radnih dozvola stranim državljanima, na Kanton Sarajevo se odnosi 572 ili 47,30%, Zeničko-dobojski 156 ili 12,90%, Tuzlanski 156 ili 12,90% i Hercegovačko-neretvanski 93 ili 9,45%.

5. PROFESIONALNA ORIJENTACIJA I SELEKCIJA

Donošenjem Programa razvoja profesionalne orijentacije i selekcije u javnim službama za zapošljavanje, otvorena je mogućnost dodatnih aktivnosti na promoviranju ove oblasti.

Osnovni cilj Programa jeste stvoriti pretpostavke za provođenje profesionalne orijentacije i selekcije u javnim službama za zapošljavanje, te kroz dugoročno organizirani uticaj profesionalne orijentacije prevenirati, ublažiti i otkloniti nesklad između ponude i potražnje za određenim profilima stručnih kadrova na tržištu rada, kao i individualnih potreba, očekivanja, sposobnosti i objektivnih mogućnosti školovanja ili zapošljavanja.

Korisnici usluga profesionalne orijentacije i selekcije su: nezaposlene osobe koje aktivno traže posao ili se pripremaju za zapošljavanje i programe obuke, učenici pred izborom daljeg obrazovanja te poslodavci koji žele zaposliti nove radnike.

U okviru projekta *Centar za osposobljavanje stručnih radnika i razvoj i implementaciju aktivne politike zapošljavanja* organizirano je više seminara na temu „Karijerna orijentacija, novi trendovi i mogućnosti za javne službe za zapošljavanje“. Jednodnevni seminar je organiziran za rukovodstvo kantonalnih službi za zapošljavanje i Federalnog zavoda, sa akcentom na ulogu menadžmenta u razvoju profesionalne orijentacije, a dvodnevni za trenere aktivne politike zapošljavanja, na kojem su imali priliku saznati koja je uloga javnih službi za zapošljavanje kada je riječ o profesionalnoj orijentaciji nezaposlenih osoba i učenika. Trodnevni seminar za psihologe službi za zapošljavanje imao je i komponentu u vezi sa ulogom psihologa u procesu profesionalne orijentacije. Predavač na seminarima bio je ekspert za karijernu orijentaciju, koji je učestvovao u izradi Rezolucije o uključivanju cjeloživotnog karijernog usmjeravanja u strategiju cjeloživotnog učenja Vijeća ministara Evropske unije.

Profesionalno informiranje u školama, kao i prethodnih godina, provodile su službe za zapošljavanje Srednjobosanskog, Zeničko-dobojskog, Kantona Sarajevo i Hercegovačko-

neretvanskog kantona. S obzirom na to da je, prema Programu poticaja zapošljavanja stručnih saradnika u kantonalnim službama za zapošljavanje, koji finansira Federalni zavod, u Službi za zapošljavanje Bosansko-podrinjskog kantona zaposlena jedna kvalifikovana osoba, u 2009. godini je i ta služba za zapošljavanje započela sa profesionalnim informiranjem u osnovnim školama. Služba za zapošljavanje Hercegovačko-neretvanskog kantona, osim profesionalnog informiranja, provodi i dodatno testiranje za zainteresirane učenike.

U 2009. godini Federalni zavod i Službe za zapošljavanje Hercegovačko-neretvanskog i Unsko-sanskog kantona su, za potrebe selekcije, nabavili odgovarajući psihologijski mjerni instrumentarij.

Također, i u 2009. godini je nastavljena saradnja sa *Njemačkim društvom za tehničku saradnju (GTZ)* u okviru regionalnog projekta „Tranzicija mladih u svijet rada na zapadnom Balkanu“. Osnovni cilj Projekta je unapređenje sistema profesionalne orijentacije u zemljama zapadnog Balkana prema uzoru na austrijski sistem. Psiholozi iz Federalnog zavoda i Službe za zapošljavanje Srednjobosanskog kantona prošli su obuku za trenere po programu petofaznog modela profesionalne orijentacije, te su osposobljeni da održavaju obuku za nastavnike i pedagoge u školama, a planirano je da nova saznanja prenesu i saradnicima u kantonalnim službama za zapošljavanje.

6. JEDNODNEVNI INFORMATIVNI I DVODNEVNI MOTIVACIJSKI SEMINARI

U okviru projekta *Centar za osposobljavanje stručnih radnika i razvoj i implementaciju aktivne politike zapošljavanja*, treneri aktivne politike zapošljavanja i zaposlenici općinskih biroa za zapošljavanje provode dvije vrste seminara za nezaposlene osobe: jednodnevne informativne i dvodnevne motivacijske seminare. Na jednodnevnim informativnim seminarima nezaposlene osobe se upoznaju s pravima i obavezama po osnovu nezaposlenosti, kao i aktuelnim programima aktivne politike zapošljavanja koje provode javne službe za zapošljavanje. Tokom 2009. godine izvedeno je 917 jednodnevnih informativnih seminara, kojima je prisustvovalo 9.137 nezaposlenih osoba.

Informativni seminari su se provodili u svim kantonalnim službama za zapošljavanje osim u službama Zapadnohercegovačkog i Kantona 10, zato što te službe nisu učestvovala u obuci trenera aktivne politike zapošljavanja. Treneri aktivne politike zapošljavanja iz kantonalnih službi za zapošljavanje započeli su obuku zaposlenika općinskih biroa za zapošljavanje, tako da su već u 2009. godini dio informativnih seminara preuzeli zaposlenici općinskih biroa za zapošljavanje.

Tabela 14: Pregled jednodnevnih info seminara tokom 2009. godine po kantonima

Red. br.	Služba za zapošljavanje – kanton	Jednodnevni info seminari	
		Broj seminara	Broj nezaposlenih osoba
1.	Unsko-sanski	56	427
2.	Posavski	4	50
3.	Tuzlanski	14	190
4.	Zeničko-dobojski	158	2.030
5.	Bosansko-podrinjski	11	90
6.	Srednjobosanski	360	3.963

Red. br.	Služba za zapošljavanje – kanton	Jednodnevni info seminari	
		Broj seminara	Broj nezaposlenih osoba
7.	Hercegovačko-neretvanski ¹⁵	219	1.266
8.	Zapadnohercegovački	0	0
9.	Kanton Sarajevo	95	1.121
10.	Livanjski (Kanton 10)	0	0
UKUPNO		917	9.137

Na dvodnevni motivacijski seminarima nezaposlene osobe prolaze radionice na kojima stiču vještine aktivnog traženja zaposlenja (predstavljanje poslodavcu, intervju, CV i priložno pismo, kao i motivacioni dio). U toku 2009. godine održano je 58 dvodnevni motivacijskih seminara, kojima je prisustvovalo 536 nezaposlenih osoba. Razlozi za manji broj dvodnevni motivacijskih seminara su višestruki, a kao glavni se može navesti nedostatak adekvatnog prostora za obuku. Problem sa infrastrukturom je sve očitiiji, što može u narednom periodu biti smetnja za postizanje boljih rezultata u realizaciji obuke.

Tabela 15: Pregled dvodnevni motivacijskih seminara u 2009. godini po kantonima

Red. br.	Služba za zapošljavanje – kanton	Dvodnevni motivacijski seminari	
		Broj seminara	Broj nezaposlenih osoba
1.	Unsko-sanski	21	132
2.	Posavski	0	0
3.	Tuzlanski	3	37
4.	Zeničko-dobojski	18	171
5.	Bosansko-podrinjski	2	16
6.	Srednjobosanski	7	110
7.	Hercegovačko-neretvanski	0	0
8.	Zapadnohercegovački	0	0
9.	Kanton Sarajevo	7	70
10.	Livanjski (Kanton 10)	0	0
UKUPNO		58	536

7. AENEAS 2006 - IZGRADNJA KAPACITETA, INFORMIRANJE I PODIZANJE SVIJEŠTI U CILJU PROMOVIRANJA REGULARNIH MIGRACIJA U REGIONU ZAPADNOG BALKANA (MIGRACIONI SERVISNI CENTAR SARAJEVO)

U okviru projekta AENEAS 2006, koji zajednički provode Međunarodna organizacija za migracije i Međunarodna organizacija rada, uz finansijsku podršku Evropske unije, Švicarske federalne kancelarije za migracije i Njemačke savezne kancelarije za migracije i

¹⁵ Služba za zapošljavanje Hercegovačko-neretvanskog kantona organizira sličnu vrstu seminara (sa složenijom strukturom, tj. sadržajem koji ima elemente i dvodnevni i jednodnevni seminara) koji su dio pripreme za zapošljavanje

izbjeglice, u 2008. godini u prostorijama Federalnog zavoda otvoren je Migracioni servisni centar. Centar je dio regionalne mreže migracionih servisnih centara koji djeluju u Hrvatskoj, Srbiji, Crnoj Gori, Makedoniji, Albaniji i na Kosovu.

Cilj Projekta je promoviranje regularnih migracija u zemlje Evropske unije i druge zemlje, kao i mobilnost između država na Balkanu, i to: direktnim informiranjem potencijalnih migranata o radnim migracijama i rizicima koje nosi neregularna migracija, izgradnjom kapaciteta javnih službi za zapošljavanje u razvoju i praksi politike radnih migracija i sveobuhvatnim istraživanjem potencijala radnih migracija zemalja u regiji.

U 2009. godini Migracioni servisni centar je imao 196 klijenata, i to 94 žene i 102 muškarca. Preko 80% klijenata su nezaposlene osobe, dijelom i studenti. Najčešći razlozi koje su klijenti navodili za migraciju su nezaposlenost i loši socioekonomski uvjeti u Bosni i Hercegovini.

Migracioni servisni centar je pružao informacije o mogućnosti emigracije u zemlje Evropske unije, Sjedinjene Američke Države, Australiju, Novi Zeland i Kanadu. Najviše klijenata je kao prvu zemlju izbora navelo SR Njemačku, Australiju, Austriju i Sjedinjene Američke Države.

Također, u okviru Projekta organizirana je *Regionalna obuka o upravljanju radnim migracijama* (u Tirani od 8. do 10.2.2009. godine) za predstavnike javnih službi za zapošljavanje, ministarstava rada, ministarstava unutrašnjih poslova i ministarstava sigurnosti, radi izgradnje kapaciteta lokalne vlasti za upravljanje migracijom radne snage i upoznavanja sa efektima politika i prakse u razvijenim zemljama.

IOM i ILO su organizirali i nacionalnu *Obuku o politici i praksi radnih migracija* (u Sarajevu od 26. do 30.10.2009. godine), u skladu sa smjernicama utvrđenim u priručniku „*Uspostavljanje djelotvornih politika rada u upravljanju migracijama u zemljama porijekla i zemljama odredišta*“, a koje imaju za cilj da pruže pomoć državama u njihovim naporima pri razvijanju novih strateških rješenja, politike i pristupa za bolje upravljanje radnim migracijama, kao i tokovima radnih migracija. Pored predstavnika javnih službi za zapošljavanje u Bosni i Hercegovini, petodnevnoj obuci u Sarajevu prisustvovali su i predstavnici ministarstava državnog i entitetskog nivoa, sindikata i udruženja poslodavaca.

U organizaciji IOM-a i OSCE-a (u Tirani od 2. do 4.12.2009. godine) održana je „*Obuka trenera za radne migracije*“ radi podizanja svijesti i znanja o pitanjima radnih migracija. Na seminaru, koji je bio regionalnog karaktera, učestvovalo je jedanaest predstavnika različitih institucija iz Albanije, Bosne i Hercegovine, Crne Gore, Hrvatske, Kosova i Makedonije.

8. ISPITIVANJE TRŽIŠTA RADA

U okviru redovnih aktivnosti Federalnog zavoda i kantonalnih službi za zapošljavanje, krajem 2009. godine provedeno je ispitivanje tržišta rada u svih deset kantona. Anketirana su 2.904 poslodavca koji zapošljavaju deset i više zaposlenika.

Rezultati anketiranja će poslužiti kao osnova za planiranje odgovarajućih mjera i aktivnosti za unapređenje sektora tržišta rada i zapošljavanja i za jačanje saradnje sa obrazovnim institucijama.

Pri realizaciji pomenutih aktivnosti angažirane su osobe sa završenim fakultetom prijavljene na evidenciju nezaposlenih i za taj posao su dobile odgovarajuću novčanu naknadu. Analiza ispitivanja tržišta rada će biti objavljena početkom 2010. godine.

9. AKTIVNOSTI NA UNAPREĐENJU RADA FEDERALNOG ZAVODA I KANTONALNIH SLUŽBI ZA ZAPOSŁJAVANJE

9.1. Centar za osposobljavanje stručnih radnika i za razvoj i implementaciju programa aktivne politike zapošljavanja («Papilot»)

I u 2009. godini je nastavljena realizacija projekta *Centar za osposobljavanje stručnih radnika i za razvoj i implementaciju programa aktivne politike zapošljavanja*, usmjerenog na razvoj novih znanja i pristupa u rješavanju problematike nezaposlenosti u Federaciji BiH.

U izvještajnom periodu su provedene brojne aktivnosti:

- Specijalistička obuka trenera aktivne politike zapošljavanja kantonalnih službi za zapošljavanje radi uvođenja novih tehnologija u radu: šalter sistem, plan zapošljavanja, intervju i uvod u stručni rad sa invalidnim osobama;
- Osposobljavanje rukovodilaca biroa kantonalnih službi za zapošljavanje radi uvođenja novih tehnologija u radu: organizacija i rukovođenje biroom za zapošljavanje, timski rad, kontakt sa javnošću, pravna regulativa i etički kodeks, zapošljavanje u inostranstvu, rad sa poslodavcima i formiranje partnerskih vijeća na lokalnom nivou;
- Jednodnevni informacijski i dvodnevni motivacijski seminari za nezaposlene osobe:
  - koje se prvi put prijavljuju na evidenciju nezaposlenih,
  - koje su duže vrijeme prijavljene na evidenciju nezaposlenih;
- „Uspjet ću!“ program aktivne politike zapošljavanja;
- Uspostavljen je Centar za osposobljavanje stručnih radnika i za razvoj i implementaciju programa aktivne politike zapošljavanja u Sarajevu, koji će svojom namjenom, sadržajem i stručnim osobljem poslužiti kao „baza“ za razvoj budućih aktivnosti u vezi sa mjerama aktivne politike zapošljavanja javnih službi za zapošljavanje u Federaciji BiH;
- Započeta je praktična primjena *Etičkog kodeksa zaposlenika javnih službi za zapošljavanje*, koji je pripremljen radi unapređenja kvalitete rada institucija u ovoj oblasti, a u toku je izrada *Jedinstvene doktrine rada javnih službi za zapošljavanje*;
- *Supervizija* izvođenja informativnih i motivacijskih seminara za nezaposlene osobe;
- Radna posjeta rukovodilaca biroa kantonalnih službi za zapošljavanje Zavodu za zapošljavanje Crne Gore, kojom prilikom su prezentirane savremene metode i tehnologije rada sa nezaposlenim osobama i međusobno razmijenjena iskustva;
- Pokrenuta je inicijativa za uspostavljanje sistema *virtuelnih (praktikanskih) poduzeća* u Federaciji BiH po uzoru na primjere dobre prakse iz Evropske unije;¹⁶
- Pripremljeni su novi programi aktivne politike zapošljavanja: *Pravi put* i *Moj profesionalni put*.

9.2. Jedinstveni sistem registracije, naplate i kontrole doprinosa

Federalni zavod aktivno učestvuje u *Projektu promoviranja pokretljivosti tržišta rada* (ELMO), koji implementira Američka agencija za međunarodni razvoj (USAID). Cilj

---

¹⁶ Svrha djelovanja tih poduzeća je davanje podrške uključivanju nezaposlenih osoba na tržište rada u okviru simulacije radnog mjesta i sticanje potrebnog iskustva

projekta je uspostavljanje Jedinog sistema registracije, naplate i kontrole doprinosa. Implementacija ovog sistema je kompleksna reforma registracije obveznika uplate doprinosa i osiguranih osoba, načina prikupljanja podataka i kontrole uplate doprinosa, koja će značajno doprinijeti efikasnom i efektivnom izvršavanju funkcija Federalnog zavoda.

9.3. Uvođenje sistema upravljanja kvalitetom prema ISO 9001:2008

U Federalnom zavodu je uveden, primijenjen i dokumentiran sistem upravljanja kvalitetom prema zahtjevu ISO 9001:2000, što je potvrđeno na certifikacijskom auditu koji je u novembru 2008. godine provela certifikacijska kuća *TÜV Croatia/TÜV NORD International*.

Tokom 2009. godine, u okviru priprema za prvi nadzorni audit, Federalni zavod je izvršio prilagođavanje, novom, izmijenjenom i dopunjenom izdanju standarda (*ISO 9001:2008*) tako da je prvi nadzorni audit, koji je obavljen 19.2.2010. godine, istovremeno bio certifikacijski audit prema *ISO 9001:2008*.

Aktivnosti Federalnog zavoda i kantonalnih službi za zapošljavanje na uvođenju i primjeni sistema upravljanja kvalitetom traju više od tri godine. Primjenom ovog standarda unaprijeđen je kvalitet rada, efektivnost i efikasnost, povećan je ugled javnih službi za zapošljavanje, te sistemski otvoren prostor svim zaposlenicima za doprinos stalnom poboljšanju u radu.

9.4. Objavljivanje oglasa za posao na internet stranici Federalnog zavoda

Od maja 2009. godine nezaposlene osobe u Bosni i Hercegovini su putem internet stranice Federalnog zavoda www.fzzz.ba mogle pratiti oglase za popunu upražnjenih radnih mjesta koje poslodavci dostavljaju kantonalnim službama za zapošljavanje, kao i oglasa koji se objavljuju u štampanim i drugim medijima. Uvođenjem ovog načina informiranja o slobodnim radnim mjestima, Federalni zavod je dao doprinos boljem funkcioniranju tržišta rada u Bosni i Hercegovini, te olakšao put nezaposlenim osobama u zapošljavanju.

Do kraja 2009. godine na internet stranici je objavljeno 2.786 oglasa, kojima je oglašena potreba za zapošljavanje 5.649 osoba. Najviše je oglašeno slobodnih radnih mjesta u oblasti obrazovanja, komercijale i prodaje, policije i zaštitarskih usluga, prava i državne službe, zanatskih usluga, ekonomije/finansija i oblasti elektronike/mašinstva.

U oblasti obrazovanja objavljeno je 1.099 oglasa, kojima je zatraženo 2.689 nastavnika i profesora raznih smjerova u osnovnim, srednjim i visokoškolskim obrazovnim institucijama, u oblasti komercijale i prodaje oglašeno je 306 radnih mjesta, u oblasti policije i zaštitarskih usluga 274, u oblasti prava 226, u državnoj službi 223, u oblasti zanatskih usluga 194, u oblasti ekonomija/finansije 185, u oblasti građevinarstva/geodezije 172, te u oblasti elektronika/ mašinstvo 118 i zdravstvu 102 radna mjesta.

Od zanimanja sa visokom školskom spremom najtraženiji su pravnici (310), ekonomisti (210), inženjeri elektrotehnike (55), farmaceuti (44), arhitekta (41) i doktori medicine (31).

Što se tiče srednje stručne spreme, najtraženiji su gimnazijalci (50), ekonomski tehničari (38), elektrotehničari (20), mašinski tehničari (17) i građevinski tehničari (16). Najtraženija zanimanja za kvalifikovane radnike su vozači (26), tesari (26) i zidari (20), a od niže stručne spreme čistači (47) i spremačice (23).

9.5. Program poticaja zapošljavanja stručnih saradnika u kantonalnim službama za zapošljavanje

Od početka realizacije, tj. od 2006. godine, Program poticaja zapošljavanja stručnih saradnika u kantonalnim službama za zapošljavanje kao glavni cilj imao je zapošljavanje stručnih radnika na poslovima profesionalne orijentacije i selekcije, kao i poslovima podrške informacijskom sistemu kako bi se pratili savremeni tokovi u oblasti zapošljavanja.

U 2009. godini Federalni zavod je obnovio poziv kantonalnim službama za zapošljavanje za učešće u Programu, tako da su potpisani ugovori sa službama za zapošljavanje Bosansko-podrinjskog (dvije osobe), Kantona Sarajevo (jedna osoba) i Livanjskog kantona (jedna osoba). U izvještajnom periodu za Program je utrošeno 8.400 KM.

10. INFORMACIONE TEHNOLOGIJE

U 2009. godini je prekinuta saradnja sa dosadašnjim izvođačem na projektu *Informatizacija i uvođenje jedinstvenog informacionog sistema* zato što implementacija u sedam kantonalnih službi nije bila zadovoljavajuća i zbog nevalidnih softverskih licenci. Informacioni sistem je implementiran u sedam kantonalnih službi, a tri kantonalne službe se ne nalaze unutar EPIS jedinstvenog informacionog sistema.

Zbog prekida saradnje sa izvođačem i implementatorom informacionog sistema, održavanje sistema u pomenutih sedam kantonalnih službi preuzelo je informatičko osoblje Federalnog zavoda i kantonalnih službi dok se sa nekom profesionalnom firmom ne potpiše ugovor o održavanju postojećeg informacionog sistema.

U međuvremenu je angažirana konsultantska kuća radi pružanja usluga na projektu *Analiza postojećeg informacionog sistema u tehničkom pravnom i ekonomskom smislu, prijedlog održavanja postojećeg sistema i izrada tenderske dokumentacije za razvoj novog informacionog sistema i plana migracije* kako bi se krenulo sa uvođenjem jedinstvenog informacionog sistema koji bi trebalo da se uklopi u savremene tehnološke standarde i norme. Prilikom analize postojećeg sistema, osoblje koje radi na podršci rada postojećeg informacionog sistema u Federalnom zavodu i kantonalnim službama intenzivno je pružalo pomoć konsultantima.

Također, informatičari su izrađivali aplikacije za podršku programima zapošljavanja koji su pokrenuti u Federalnom zavodu, kao i na izradi web aplikacije za oglase i konkurse, a koja je uklopljena u web stranicu Federalnog zavoda.

11. UPRAVNI ODBOR

U izvještajnom periodu Upravni odbor¹⁷ je održao deset sjednica, na kojima su razmatrana najvažnija pitanja iz nadležnosti Federalnog zavoda i ostvarivanja funkcija zapošljavanja, te su usvojeni: Izveštaj o radu Federalnog zavoda za zapošljavanje za 2008. godinu, Program rada Federalnog zavoda za zapošljavanje za 2009. godinu, Izveštaj o redovnom godišnjem popisu sredstava i obaveza sa stanjem na dan 31.12.2008. godine, Izveštaj o izvršenju Finansijskog plana Federalnog zavoda za zapošljavanje i Godišnjeg obračuna za period 1.1.-31.12.2008. godine, periodični izvještaji o izvršenju Finansijskog plana, Izmjene i dopune Finansijskog plana za 2009. godinu, Finansijski plan za 2010. godinu i procjena plana za 2011. i 2012. godinu te Program rada za 2010. godinu. Također, usvojen su Akcioni plan na bazi Izveštaja Ureda za reviziju institucija u Federaciji Bosne i

---

¹⁷ Vlada FBiH je na 122. sjednici, održanoj 4.11.2009. godine, prije isteka mandata razriješila predsjednika i članove Upravnog odbora i imenovala novi Upravni odbor, a radi usklađivanja sa odredbama člana 4a stav 2 Zakona o posredovanju u zapošljavanju i socijalnoj sigurnosti nezaposlenih osoba.

Hercegovine, Analiza nalaza i preporuka iz Izveštaja o reviziji finansijskih izvještaja za period 1.1.2003.-31.12.2005. godine, koji je sačinio Ured za reviziju institucija u Federaciji Bosne i Hercegovine, i Izveštaja o obavljenoj reviziji finansijskih izvještaja za obračunski period od 1.1.2002. do 30.6.2006. godine.

Upravni odbor je donio i odluke koje se odnose na provođenje mjera aktivne politike zapošljavanja, uvjete za njihovo provođenje i potrebna finansijska sredstva, i to za: Program sufinansiranja zapošljavanja mladih osoba bez radnog iskustva, Program samozapošljavanja i zapošljavanja povratnika, Program zapošljavanja i samozapošljavanja Roma u 2009. godini, Program sufinansiranja zapošljavanja osoba sa invaliditetom i drugih teže zapošljivih grupa nezaposlenih osoba u 2009. godini, Program razvoja profesionalne orijentacije i selekcije u javnim službama za zapošljavanje, Program poticaja zapošljavanja stručnih saradnika u kantonalnim službama za zapošljavanje, Program mjera za socijalno zbrinjavanje zaposlenika koji su u procesu stečaja, likvidacije, restrukturiranja i privatizacije poduzeća ostali ili ostaju bez posla (za 2009. godinu), kao i za sufinansiranje projekta „Socioekonomska reintegracija preživjelih žrtava mina kroz otvaranje radnih mjesta u zajednicama sa značajnim stepenom manjinskog povratka“.

Pored toga, Upravni odbor je razmatrao izvještaje o: rezultatima realizacije programa poticaja zapošljavanja u kantonalnim službama za zapošljavanje u 2008. godini, ostvarenim efektima zapošljavanja po Programu dugoročnih plasmana za poticaj zapošljavanja iz sredstava revolvinga, ispitivanju zadovoljstva korisnika sredstava po Programu samozapošljavanja i zapošljavanja povratnika u 2008. godini te o zapošljavanju stranih državljana u Federaciji Bosne i Hercegovine u 2008. godini.

U vezi sa radom Federalnog zavoda, Upravni odbor je donio: Pravilnik o radu Federalnog zavoda za zapošljavanje sa Odlukom o osnovama unutrašnje organizacije Federalnog zavoda za zapošljavanje, Odluku o sistematizaciji radnih mjesta Federalnog zavoda za zapošljavanje, Pravilnik o broju, čuvanju i upotrebi pečata Federalnog zavoda za zapošljavanje, Pravilnik o postupku direktnog sporazumijevanja sa pojedinim dobavljačem, davaocem usluga i izvođačem radova i dr.

12. KOORDINACIJA RADA KANTONALNIH SLUŽBI ZA ZAPOSŁJAVANJE

Budući da je Zakonom o posredovanju u zapošljavanju i socijalnoj sigurnosti nezaposlenih osoba definirano da je Federalni zavod nadležan da prati, usklađuje i koordinira rad kantonalnih službi za zapošljavanje na provođenju utvrđene politike i mjera u oblasti zapošljavanja i socijalne sigurnosti nezaposlenih osoba, u protekloj godini su redovno održavani sastanci direktora Federalnog zavoda sa direktorima kantonalnih službi za zapošljavanje¹⁸ radi dogovora o aktuelnim pitanjima i problemima, posebno o:

- programskim aktivnostima Federalnog zavoda za 2009. godinu
- prijedlogu Federalnog zavoda za izmjenu i dopunu Zakona o posredovanju u zapošljavanju i socijalnoj sigurnosti nezaposlenih osoba
- jedinstvenom informacionom sistemu i angažiranju konsultanata na analizi postojećeg informatičkog sistema u javnim službama za zapošljavanje
- ažuriranju podataka potrebnih za izvještavanje nadležnih institucija
- finansijskoj podršci Federalnog zavoda kantonalnim službama za zapošljavanje za nedostajuća sredstva prema zakonskim prioritetima
- primjeni Zakona o pravima demobiliziranih branilaca i članova njihovih porodica (obezbjeđivanju finansijskih sredstava za isplatu novčane naknade nezaposlenim demobiliziranim braniocima)

---

¹⁸ U protekloj godini je održano deset sastanaka direktora Federalnog zavoda sa direktorima kantonalnih službi za zapošljavanje

- toku realizaciji projekta „Centar za osposobljavanje stručnih radnika i za razvoj i implementaciju programa aktivne politike zapošljavanja“
- implementaciji programa tržišta rada (programa obuke, doobuke i prekvalifikacije, Programa sufinansiranja zapošljavanja mladih osoba bez radnog iskustva te pilot projekta „Uspjet ću!“)
- koordiniranju aktivnosti na izradi finansijskih planova za period 2010-2012. godina
- aktivnostima na poboljšanju sistema upravljanja kvalitetom i pripremi za nadzorni audit
- davanju mišljenja na Nacrt zakona o izmjeni Zakona o posredovanju u zapošljavanju i socijalnoj sigurnosti nezaposlenih osoba
- aktivnostima Federalnog zavoda planiranim za 2010. godinu i dr.

U okviru tih sastanaka organizirano je potpisivanje Sporazuma o primjeni Etičkog kodeksa zaposlenika javnih službi za zapošljavanje u Federaciji Bosne i Hercegovine, upriličena je dodjela certifikata ISO 9001:2000, održana je prezentacija biometrijskog evidentiranja nezaposlenih osoba i projektnog zadatka „Analiza postojećeg informacionog sistema u tehničkom, pravnom i ekonomskom smislu, prijedlog održavanja postojećeg sistema i izrada tenderske dokumentacije za razvoj novog informacionog sistema i plana migracije“.

13. INFORMIRANJE

Poslovi informiranja u 2009. godini obavljani su u skladu sa Strategijom komuniciranja Federalnog zavoda i Zakonom o slobodi pristupa informacijama.

Radi transparentnosti svoga rada, na internet stranici www.fzzz.ba redovno su objavljivane vijesti o aktivnostima Federalnog zavoda (65 vijesti), koje su dostavljane elektronskim i štampanim medijima u Bosni i Hercegovini. Mediji su preuzimali veliki broj tih vijesti, izvještavajući afirmativno o aktivnostima Federalnog zavoda, čime je dat doprinos stvaranju pozitivnog imidža u javnosti. U 2009. godini o Federalnom zavodu je objavljeno 150 članaka, tj. vijesti u novinama i 81 prilog na televizijskim i radio stanicama u Bosni i Hercegovini.

U izvještajnom periodu odgovoreno je na 82 upita iz medija u vezi sa problematikom zapošljavanja, statističkim pokazateljima i aktivnostima Federalnog zavoda, na koje se, u pravilu, odgovaralo isti dan, usmeno ili u pisanoj formi, neposrednim razgovorom predstavnika medija i Federalnog zavoda. Sa štampanim i elektronskim medijima u Bosni i Hercegovini ostvarena je dobra saradnja.

Tokom 2009. održane su i dvije konferencije za novinare: prva povodom uručivanja certifikata polaznicima obuke u sklopu projekta „Uspjet ću!“, a druga povodom objave javnih poziva poslodavcima za učešće u Programu zapošljavanja osoba sa invaliditetom i drugih teže zapošljivih grupa nezaposlenih osoba i Programu zapošljavanja i samozapošljavanja Roma. Odziv predstavnika štampanih i elektronskih medija na obje konferencije za novinare je bio veoma dobar.

Broj posjeta na internet stranici Federalnog zavoda, u odnosu na 2008. godinu, znatno je porastao, pogotovo nakon što je početkom maja 2009. godine uvedena opcija *Pretraživanje slobodnih radnih mjesta*. Dok je u 2008. godini u prosjeku bilježeno oko 1.200 posjeta mjesečno, u 2009. godini taj broj je porastao na 4.560.

Objavljena su i četiri broja publikacije *Informator*, čijim posredstvom su sve relevantne institucije Federacije BiH i Bosne i Hercegovine informirane o aktivnostima Federalnog zavoda.

U sklopu realizacije Programa zapošljavanja i samozapošljavanja povratnika, Programa zapošljavanja osoba sa invaliditetom i drugih teže zapošljivih grupa nezaposlenih osoba, te

Programa zapošljavanja i samozapošljavanja Roma u 2009. godini, a radi kvalitetnijeg informiranja, odštampani su leci, koji su posredstvom kantonalnih službi, odnosno općinskih biroa za zapošljavanje dostavljani osobama iz ciljnih grupa. Osim toga, posredstvom kantonalnih službi za zapošljavanje, nezaposlenim osobama je distribuiran i letak *Ko se smatra nezaposlenom osobom*, a poslodavcima letak *Potražite radnike kod nas – Mi imamo najveću kadrovsku evidenciju u Bosni i Hercegovini*, kao doprinos uspostavljanju što boljih odnosa između poslodavaca i Federalnog zavoda.

Bilten, u kojem su mjesečno objavljivani statistički podaci (tabelarno i grafički) o zaposlenosti i nezaposlenosti u Federaciji BiH, dostavljan je na više od 300 adresa vladinih i nevladinih organizacija. Budući da se *Bilten* dostavlja i međunarodnim organizacijama, tekstualni dio je preveden na engleski jezik.

14. SARADNJA SA DOMAĆIM I MEĐUNARODNIM INSTITUCIJAMA

I u 2009. godini, Federalni zavod je ostvario brojne kontakte i vrlo sadržajnu saradnju sa institucijama i organizacijama koje imaju značajnog uticaja na razvoj tržišta rada i zapošljavanja u Bosni i Hercegovini.

Kontinuirano se odvijala saradnja sa Vladom Federacije Bosne i Hercegovine i Federalnim ministarstvom rada i socijalne politike, posebno sa Jedinicom za implementaciju projekata socioekonomske podrške, obuke i prezapošljavanja (PIU SESER), te sa Federalnim ministarstvom finansija, Federalnim ministarstvom obrazovanja i nauke, Federalnim ministarstvom raseljenih osoba i izbjeglica, Federalnim ministarstvom razvoja, obrta i poduzetništva, Agencijom za rad i zapošljavanje Bosne i Hercegovine, Zavodom za zapošljavanje Republike Srpske i Zavodom za zapošljavanje Brčko distrikta BiH.

Od posebnog značaja je saradnja sa Direkcijom za ekonomsko planiranje na pripremi razvojnih dokumenata Bosne i Hercegovine za period 2009.-2013. godina, a posebno u oblasti izrade dokumenata Strategija razvoja BiH 2008.-2013. i Strategija socijalne uključenosti BiH 2008.-2013.

Pored toga, Federalni zavod je učesnik u izradi *Strategije zapošljavanja Bosne i Hercegovine za period 2009-2013.*, za koju je zaduženo Ministarstvo civilnih poslova BiH. Također sa Ministarstvom civilnih poslova BiH, ostvarena je saradnja u okviru razmatranja projektnog zadatka za projekat *Promocija konkurentnosti na tržištu rada*, koji će se finansirati iz sredstava IPA 2009.

U proces izrade Programa zapošljavanja osoba sa invaliditetom i drugih teže zapošljivih grupa nezaposlenih osoba, kao i u proces ocjenjivanja prijave za učešće u tom programu, bili su uključeni Savez invalida Federacije BiH i Gender centar Federacije BiH, kao predstavnici ciljnih grupa. Također, tokom realizacije Programa samozapošljavanja i zapošljavanja povratnika u 2009. godini ostvarena je saradnja sa Savezom za održivi povratak, naročito u domenu informiranja ciljne grupe, dok je u pripremi i realizaciji Programa zapošljavanja i samozapošljavanja Roma u 2009. godini ostvarena kvalitetna saradnja sa Vijećem Roma Federacije BiH.

U skladu sa Planom mjera za rješavanje problema građana Bosne i Hercegovine koji su bili zaposleni u Republici Hrvatskoj i otpušteni sa posla u periodu 1990-1995. godina, koji je usvojilo Vijeće ministara Bosne i Hercegovine, Federalni zavod je više puta objavio javni poziv za građane Bosne i Hercegovine iz ciljne grupe, radi njihovog evidentiranja za ostvarivanje prava stečenih iz radnog odnosa u Republici Hrvatskoj. Spisak osoba, koje su se prijavile posredstvom kantonalnih službi za zapošljavanje, dostavljen je Agenciji za rad i zapošljavanje Bosne i Hercegovine na dalju nadležnost.

Predstavnici Federalnog zavoda su članovi radne grupe za izradu novog Zakona o posredovanju u zapošljavanju i socijalnoj sigurnosti nezaposlenih osoba, a koju je formiralo Federalno ministarstvo rada i socijalne politike. Također, Federalni zavod participira i u izradi *Akcionog plana zapošljavanja za period 2009-2013.*, koju predvodi Federalno ministarstvo rada i socijalne politike.

Federalni zavod je uključen u pripremnu fazu za pregovore o zaključivanju sporazumā između Vijeća ministara BiH i Republike Slovenije, te Vijeća ministara BiH i Republike Srbije o zapošljavanju državljana BiH u tim zemljama.

Predstavnici Federalnog zavoda su delegirani u radnu grupu, koju čine predstavnici kantonalnih ministarstava obrazovanja, sindikata srednjeg obrazovanja, službi za zapošljavanje i udruženja poslodavaca, koja će izraditi operativni plan za realizaciju aktivnosti na osnovu mjera i preporuka sadržanih u Analizi stanja u oblasti srednjeg obrazovanja.

Intenzivirana je saradnja sa Gender centrom Federacije Bosne i Hercegovine u više različitih područja, posebno u izradi *Akcijskog plana za uvođenje gender odgovornih budžeta u Federaciji Bosne i Hercegovine za period 2010 -2013.*, kao i sa Transkulturalnom psihosocijalnom obrazovnom fondacijom iz Sarajeva na projektu *Socijalna inkluzija žena povratnica u Bosni i Hercegovini*.

Značajan je i angažman u radu Komisije za odabir programa i projekata u svrhu dodjeljivanja grant sredstava nevladinim organizacijama koje osiguravaju direktnu asistenciju žrtvama trgovine ljudima u Bosni i Hercegovini, a koju je imenovalo Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine.

Federalni zavod je aktivno sudjelovao i u drugim razvojnim programima i projektima međunarodnih institucija koji se odnose na unapređenje sektora tržišta rada i zapošljavanja, kao i na reformu obrazovnog sistema u Bosni i Hercegovini, pri čemu je potrebno izdvojiti: *Projekat Evropske unije za srednje stručno obrazovanje i obuku (EU VET BIH 3)* i *Projekat Evropske trening fondacije za izradu Studije izvodljivosti (ETF): „Obrazovanje i obuka odraslih u Bosni i Hercegovini“*.

Kao i prethodnih godina, uspješna saradnja je nastavljena sa Njemačkim društvom za tehničku saradnju u okviru projekata *Reforma srednjeg stručnog obrazovanja u Bosni i Hercegovini* i *Tranzicija mladih u svijet rada na zapadnom Balkanu*.

Također, Federalni zavod je aktivno sudjelovao u realizaciji projekta Evropske trening fondacije (ETF) *Zajedničko učenje*, koji okuplja stručnjake iz oblasti obrazovanja i tržišta rada sa područja zapadnog Balkana i Turske.

U sklopu realizacije Drugog projekta podrške zapošljavanju, u dijelu tehničke pomoći, radi stvaranja efikasnog tržišta rada i pretpostavki za efikasnije pružanje usluga zapošljavanja, urađena je *Uredba o privatnim agencijama za posredovanje u zapošljavanju*, utemeljena na evropskim i standardima Međunarodne organizacije rada. Uredbom se regulira djelatnost, način registracije i ograničenje djelovanja privatnih agencija za zapošljavanje, kao i mogućnost njihovog pristupa javnim sredstvima, cijena njihovih usluga te vođenje evidencija i njihova saradnja sa javnim službama za zapošljavanje.

Federalni zavod i kantonalne službe za zapošljavanje su prepoznali ulogu privatnih agencija u unapređenju funkcioniranja tržišta rada te, podržavajući izradu Uredbe, omogućili razvoj novih pravaca u uslugama posredovanja u zapošljavanju i efektivnu saradnju u oblasti zapošljavanja, a radi rješavanja kompleksnog pitanja nezaposlenosti. Tokom 2009. godine, prema podacima Federalnog ministarstva rada i socijalne politike, u Federaciji BiH je registrirano 11 privatnih agencija za zapošljavanje.

U sklopu projekta *Stručna rehabilitacija kao metoda za integraciju osoba sa invaliditetom na tržište rada u Federaciji BiH i Republici Srpskoj*, koji se finansira iz sredstava Saveznog ministarstva za socijalna pitanja i zaštitu potrošača Republike Austrije, Centar za profesionalnu rehabilitaciju (BBRZ) iz Linca, predstavio je austrijski model rehabilitacije kao vrlo uspješan primjer usklađivanja individualnih, medicinskih i psiholoških dijagnoza i ekonomskih potreba osoba sa invaliditetom, da bi se tim osobama poboljšao, odnosno omogućio pristup tržištu rada.¹⁹

Isto tako, njemačka kompanija GOPA implementira trogodišnji *Projekat zapošljavanja mladih u BiH (YEP)* sa četiri partnerske kompanije iz BiH (Agencijom Spektar Banjaluka, Development Studiom d.o.o., poznatijim kao www.posao.ba, Promente Sarajevo i Taldi Tuzla), a u saradnji sa Federalnim zavodom i Zavodom za zapošljavanje Republike Srpske. Projekat se sastoji od četiri komponente fokusirane na aktivne mjere zapošljavanja, prvenstveno kroz karijerne centre u odabranim školama, poduzetničku obuku, savjetodavno djelovanje na mlade koji traže zaposlenje i razvoj saradnje između zavoda za zapošljavanje i privatnih agencija koje se bave pitanjima zapošljavanja, što treba dovesti do pozitivnih promjena na tržištu rada.

Polazeći od činjenice da je zapošljavanje mladih ljudi jedan od prioriteta djelovanja javnih i privatnih subjekata u oblasti zapošljavanja, Federalni zavod i Development studio potpisali su Memorandum o razumijevanju i saradnji u sklopu *Projekta zapošljavanja mladih u BiH*. Memorandumom je predviđeno, između ostalog, uspostavljanje baze podataka o mladim ljudima dobi od 16 do 30 godina koji traže posao, zatim zajedničko posjećivanje gradova/općina na području Federacije Bosne i Hercegovine radi promoviranja zajedničkog projekta i prikupljanja biografija mladih ljudi, te međusobna razmjena podataka u skladu sa važećim zakonskim propisima. S tim u vezi, organizirana je tzv. mobilna jedinica i aktivnost *Dani zapošljavanja* u Zenici, Travniku, Gračanicima, Konjicu, Bugojnu i Bihaću, u sklopu kojih su održavane odgovarajuće radionice. Do kraja 2009. godine na osnovu Projekta je zaposleno 200 mladih osoba, a u okviru interaktivnih radionica posjetioci su educirani o zapošljavanju, samozapošljavanju, traženju posla, omladinskim poduzećima i napredovanju u karijeri.

Radi jačanja kapaciteta javnih službi za zapošljavanje i osiguranja preduvjeta za pružanje profesionalnih i efikasnih usluga mladim nezaposlenim osobama, planiran je za 2009. godinu *Program zadržavanja i zapošljavanja mladih u Bosni i Hercegovini (YERP)*, koji, u saradnji sa javnim službama za zapošljavanje, realiziraju Razvojni program Ujedinjenih nacija (UNDP), Fond Ujedinjenih nacija za djecu (UNICEF), Volonteri Ujedinjenih nacija (UNV), Međunarodna organizacija za migracije (IOM), Fond Ujedinjenih nacija za stanovništvo (UNFPA), Fond za ostvarivanje milenijских ciljeva razvoja (MDG-F), ali je zbog tehničkih razloga na nivou Vijeća ministara BiH prolongiran početak realizacije Programa.

ZAKLJUČNA ZAPAŽANJA

U izvještajnom periodu započeta je realizacija svih aktivnosti planiranih Programom rada za 2009. godinu. Znatna finansijska sredstva su usmjerena i kantonalnim službama za zapošljavanje radi obezbjeđenja sredstava za materijalnu i socijalnu sigurnost nezaposlenih osoba (novčana naknada, zdravstveno osiguranje) u iznosu od 7.700.000 KM, te sredstva u iznosu od 15.284.579,28 KM za novčanu naknadu demobiliziranim braniocima.

---

¹⁹ Upoznavanje uspješnog modela stručne rehabilitacije osoba sa invaliditetom posebno je značajno zbog očekivanog usvajanja Zakona o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju osoba s invaliditetom u Federaciji BiH, te predstojećih obaveza javnih službi za zapošljavanje u provođenju njegovih odredbi.

I pored brojnih obaveza u 2009. godini koje se tiču materijalne i socijalne sigurnosti nezaposlenih osoba, tzv. pasivnih mjera, Federalni zavod je u saradnji sa kantonalnim službama za zapošljavanje uspio dati doprinos ublažavanju posljedica globalne ekonomske krize na tržištu rada.

Realizacijom mjera aktivne politike stvorene su pretpostavke za zapošljavanje teško zapošljivih grupa nezaposlenih osoba (397 mladih bez radnog iskustva, 437 povratnika, 64 Roma, 51 osobe starije od 40 godina, 167 osoba s invaliditetom; osigurana su sredstva za obuku, dokvalifikaciju i prekvalifikaciju 1.101 osobe, za 172 osobe na osnovu revolving kreditne linije, 1.122 osobe su uključene u projekte pripreme za tržište rada, a 1.698 kroz programe kantonalnih službi za zapošljavanje itd.).

Zbog smanjenog obima proizvodnje i ekonomskih aktivnosti generalno, kao direktne posljedice globalne ekonomske krize, zabilježen je povećan broj prijava na evidenciju nezaposlenih osoba po prestanku radnog odnosa. Naime, u 2009. godini na evidenciju nezaposlenih po prestanku radnog odnosa prijavilo se 53.433 osobe, ali je u istom periodu sa evidencije zaposleno 45.027 osoba. Značajno je istaći da je u maju, junu i septembru 2009. godine sa evidencije nezaposlenih u Federaciji BiH zaposleno više osoba nego što ih se prijavilo na evidenciju po prestanku radnog odnosa.

Upoređujući broj prijavljenih osoba na evidenciju po prestanku radnog odnosa sa brojem zaposlenih sa evidencije nezaposlenih, može se konstatirati da je na tržištu rada u Federaciji BiH osjetna fluktuacija radne snage.

S obzirom na to da je krajem godine povećan broj osoba koje se prijavljuju na evidenciju nezaposlenih iz radnog odnosa i ostvaruju pravo na novčanu naknadu za vrijeme nezaposlenosti, nameće se zaključak da će i u 2010. godini biti potrebno obezbijediti znatna sredstva za materijalnu i socijalnu sigurnost, ali, da bi se zadržala razvojna funkcija javnih službi za zapošljavanje kao uticajnog faktora na tržištu rada, dio sredstava će se usmjeriti na realizaciju mjera aktivne politike zapošljavanja teško zapošljivih kategorija nezaposlenih osoba.

PREDSJEDNIK
UPRAVNOG ODBORA

Filip Šarić

Broj: 01/1-49-751/10

Datum: 25.3.2010. godine